

**”Periaattees se on niinku majakka, et se niinku loistaa
ja ohjaa vähä niinku oikeelle tielle”**

**NUORTEN OSALLISUUS PORIN KAUPUNGIN NUORTEN
TYÖPAJAN JA ET-PORIN YHTEYDESSÄ**

NENONEN ELINA
Tampereen yliopisto
Porin yksikkö
Sosiaalipolitiikan pro gradu -tutkielma
Marraskuu 2010

Tampereen yliopisto, Porin yksikkö

Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

NENONEN ELINA: ”Periaattees se on niinku majakka, et se niinku loistaa ja ohjaa vähä niinku oikeelle tielle” Nuorten osallisuus Porin kaupungin Nuorten työpajan ja ET-Porin yhteydessä

Pro gradu -tutkielma, 62 sivua, joista 6 liitesivua

Sosiaalipolitiikka

Marraskuu 2010

Tämän pro gradu -tutkielman tarkoituksena on kartoittaa, millaista on nuorten toiminta ja osallisuus Porin kaupungin Nuorten työpajan ja etsivän työn yhteydessä, sekä paikantaa sitä, miten nuorten työpaja ja ET-Pori ovat vaikuttaneet nuorten elämisen sujumiseen. Tutkimuksen pääasiallisena teoreettisena viitekehyksenä käytän osallisuutta, syrjäytymistä, elämänpolitiikkaa, elämänhallintaa sekä yhteiskuntaan kiinnittymistä. Tutkielmani aineisto koostuu nuorten työpajan ja etsivän työn toiminnassa mukana olevien ja olleiden nuorten haastatteluista. Haastattelin marraskuussa 2009 – helmikuussa 2010 seitsemää toiminnassa mukana olevaa tai ollutta 18–25-vuotiasta nuorta.

Analysoin tulokset sisällönanalyysin avulla kiinnittäen huomiota vastauksissa ilmeneviin samankaltaisuuksiin ja eroihin. Sisällönanalyysissä käytin apuna värikoodeja, jotka liittivät vastaukset eri teemoihin. Työskentelyäni ohjasi osallisuuden, yhteiskuntaan kiinnittymisen, syrjäytymisen marginalisaation ja elämänhallinnan käsitteet, joilla tarkasteltavaa ilmiötä hahmotan. Nuorten elämän reunaehtojen käsittämiseksi taustoitan yhteiskunnallista kontekstia esimerkiksi työllisyystilastojen kautta.

Esittelen tulokset ensin teemoittain ja lopuksi teen tulosten perusteella yhteenvetoa siitä millaisena osallisuus ja toiminta näyttävät nuorten näkökulmasta. Vertaamalla nuorten näkemyksiä toisiinsa katson, mikä vaikutti nuoren kokemukseen työpajalla ja ET-Porin toiminnassa olon onnistumisesta ja epäonnistumisesta sekä mitkä asiat nuoria osallistivat ja kiinnittivät yhteiskuntaan ja millä tavoin. Haastattelujen pohjalta pyrin arvioimaan mitkä ovat tärkeimmät nuorta osallistavat tekijät. Tärkeimmät löydökseni olivat nuorten tuen kaipuu, johonkin kuulumisen tarve, nuorten elämämpiirien koostuminen formaaleista toimijoista ja nuorten omien ennakoasenteiden vaikutus heidän kokemukseensa työpajalla ja ET-Porin toiminnoissa mukana olosta sekä niiden vaikutuksista heidän elämänhallintaansa.

Avainsanat: nuoret, nuorten työpaja, etsivä työ, työttömyys, syrjäytyminen, marginalisaatio, elämäkokemukset, elämänhallinta, elämämpiirit

Pori Unit of the University of Tampere

Faculty of Social Sciences

NENONEN ELINA: "It's kind of like a lighthouse, it sort of shines and guides a bit like to the right road." Inclusion of the young adults in the young's workshop of the city of Pori and in the searching work program

Pro gradu thesis: 62 pages and 6 appendices

Social Politics

November 2010

The purpose of this master thesis is to survey how the young adults act within and participate in the Young's workshop and searching work program. And also to find out in which way the Young's workshop and searching work program have affected young adults' life. The main theoretical frame of reference of this thesis are inclusion, displacing, life policy, life management and fastening on the society. The material of my thesis is based on the interviews of the young adults who were involved in the Young's workshop and searching work program. I interviewed between November 2009 and February 2010 seven young adults whom took part of the program or had taken part of it.

I analysed the results with the help of content analysis paying attention to similarities and differences in the answers. In content analysis I used the help of colour coded, which connect the answers to different themes. My analysis process was guided by the concepts of inclusion, fastening on to society, marginalization of displacement and life management with which I perceive the phenomenon in focus. To understand the edge conditions of life of the young adults I studied social context for example through the employment statistics.

I will present the results first by themes and finally make the summary on the basis of the results how the inclusion and operation of the program appear from the young adult's point of view. By comparing views of the young adults I will study what affected their experience at the workshop and the feel of success or failure in the searching work program and what matters were inclusive and fastened young adults' on to society, and in what way. On the basis of my interviews I try to evaluate what are the most important factors in the inclusion of the young adults. My most important findings were the young adults longing of support, need of belonging to something; life environment consisted of formal actors and prejudices impact to their experience of life management.

Keywords: young people, workshop of the adolescents, detective work, unemployment, displacing, marginalisation, experiences in life, life management, environments

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	3
2.1 YHTEISKUNTAAN KUULUMINEN	3
2.2 NUORET JA OSALLISUUS	4
2.3 SYRJÄYTYMINEN JA OSATTOMUUS	6
2.4 ELÄMÄNPOLITIikka JA ELÄMÄNHALLINTA NUORIIN KOHDISTUVANA TOIMINTANA	11
2.5 VOIMAANTUMINEN	15
2.6 AIKAISEMMA TUKIMUKSET	16
2.7 NUORTEN SYRJÄYTYMISEN ILMENEMINEN NYKY-YHTEISKUNNASSA	19
3 TYÖPAJATOIMINTA JA ETSIVÄ NUORISOTYÖ PORISSA	21
4 TUTKIMUSASETELMA	22
4.1 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA LÄHTÖKOHDAT	22
4.2 TUTKIMUSKYSYMYKSET	22
4.3 TUTKIMUKSEN SYNTYPROSESSI	23
4.4 AINEISTONKUVAAUS	23
4.5 TUTKIMUSMETODI	26
4.6 SISÄLLÖNANALYYSI	27
4.7 ANALYYSIN TOTEUTUS	28
4.8 TUTKIMUKSEN EETTISYYS	30
5 TYÖPAJA- JA ET- NUORTEN KERTOMAA	32
5.1 NUORTEN ELÄMÄ ENNEN NUORTEN TYÖPAJAA JA ET-PORIA	32
5.1.1 <i>Toive osallisuudesta - tie työpajalle ja ET-Poriin</i>	32
5.1.2 <i>Elämisen sujumisen vaikeudet</i>	32
5.2 NUORTEN ELÄMÄ NUORTEN TYÖPAJALLA JA ET-PORISSA	33
5.2.1 <i>Toiminnan ja osallisuuden rakentuminen</i>	33
5.2.2 <i>Elämisen sujuminen työpajalla ja ET-Porin toiminnassa</i>	34
5.3 NUORTEN ELÄMÄ NUORTEN TYÖPAJAN JA ET-PORIN TOIMINTAAN OSALLISTUMISEN JÄLKEEN	35
5.3.1 <i>Toiminta ja osallisuus</i>	35
5.3.2 <i>Elämän sujuminen työpajan ja ET-Porin jälkeen</i>	37
5.4 NUORTEN ELÄMISENPIIRIT	38
5.5 NÄKYMÄ NUORTEN VOIMAANTUMISEEN	40
5.6 NUORTEN ODOTUKSET JA ENNAKKOLUULOT TYÖPAJAN JA ET-PORIN TOIMINNASTA	41
5.7 MILLAISENA ELÄMÄ NUORILLE NÄYTTÄYTYY?	43
6. TULOSTEN YHTEENVETO	44
7 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	45
8 TULOSTEN YLEISTETTÄVYYS JA LUOTETTAVUUS	50
9 MAHDOLLISET JATKOTUTKIMUKSEN KOHTEET JA KEHITTÄMIS EDOTUKSET PORIN KAUPUNGIN NUORTEN TYÖPAJALLE JA ET-PORILLE	53
LÄHTEET	54
LIITE 1 HAASTATTELURUNKO	61
LIITE 2 TUTKIMUSLUPAHAKEMUS	63
LIITE 3 TUTKIMUSLUVAT	64
LIITE 4 LUPA HAASTATTELUMATERIAALIEN KÄYTTÄMISEEN	66

KUVIOT

KUVIO 1. NUORTEN ELÄMISENPIIRIT ENNEN TYÖPAJAA JA ET-PORIA.	38
KUVIO 2. NUORTEN ELÄMISENPIIRIT TYÖPAJAN JA ET-PORIN AIKANA.....	39
KUVIO 3. NUORTEN ELÄMISENPIIRIT TYÖPAJAN JA ET-PORIN JÄLKEEN.	40

1 JOHDANTO

*Elämän nälkä hyökkää jalkopäästä ei voimiaan säästä
minut pystyyn kiskaisee
elämän nälkä istuu olkapäällä, käskee lähde jo täältä
mua eteenpäin rohkaisee
elämän nälkä
eteenpäin rohkaisee.*

(Pave Maijanen)

Vuonna 2008 alkanut taloudellinen taantuma heijastuu ensimmäisenä nuorten työllisyystilanteeseen ja nuorten työttömyys onkin kasvanut nopeasti. Useat eri tahot ovat ilmaisseet huolensa nuorten tilanteen johdosta. Esiin nostetaan miten 2000-luvulla mielenterveydenhäiriöt ja erityisesti masennus ovat aiheuttaneet yhä enemmän sekä lyhyttä pitkäkestoista työkyvyttömyyttä (ks. Raitasalo & Maanniemi 2009). Erityisesti nuorten ja nuorten aikuisten masennuksesta johtuvat sairauspäivät ja työkyvyttömyys ovat lisääntyneet huomattavasti enemmän kuin iäkkäämpien. Tutkijat pitävät tähän syyinä nuorten sosiaalisen turvaverkoston haurastumista (ks. Raitasalo & Maanniemi 2009). Turvaverkkojen haurastuminen koskee nuorten koko elämänpiiriä, johon kuuluvat perheen, koulun ja opiskelun, työn ja terveydenhuollon muodostama kokonaisuus. Opetusministeriössä pelätään nuorten syrjäytymistä koulutuksesta ja työmarkkinoilta, hallituksessa puhutaan työvoimapulasta ja väestön demografisesta muutoksesta sekä toisaalta tutkimusten kautta kerrotaan nuorten elämän polarisoitumisesta (ks. Autio, Eräranta & Myllyniemi 2008; Hiilamo et al. 2010; Hjelt & Wallenius 2004). Edellä esitetyt seikat vaikuttivat pro gradu -tutkielmani kohteen valintaan.

Pro gradu -tutkielmani aineisto koostuu Porin kaupungin Nuorten työpajan ja etsivän nuorisotyön¹ toiminnassa mukana olevien ja olleiden nuorten haastatteluista. Porin kaupunki on lähtenyt parantamaan alle 25-vuotiaiden työttömien tilanteita työpajatoiminnalla sekä ET-Pori- hankkeella, jolla pyritään tukemaan nuorten elämönhallintataitoja, koulutuspolkuja ja näiden kautta ehkäisemään nuorten syrjäytymistä.

¹ Jatkossa tässä työssä etsivästä nuorisotyöstä puhuttaessa käytetään ilmaisua ET-Pori, koska kuvataan nuorten kokemuksia Porin etsivästä työstä.

Nuorten työpajan voidaan katsoa olevan osa laajempaa välityömarkkinoiden² kehittämiseen liittyvää toimintaa. Välityömarkkinoiden kehittämisen taustana on Matti Vanhasen ensimmäisen hallituksen aikana asetetun kolmikantaisen Tupo 2 -työryhmän vuoden 2006 alussa laatimat esitykset uusiksi väyliksi työelämään. Työryhmän tehtävänä oli selvittää työllistymistä helpottavia toimenpiteitä. (Vuorela 2008, 71–72.) Välityömarkkinat tarjoavat vaihtoehdon työttömyydelle sekä mahdollisuuden edetä avoimien työmarkkinoiden puolelle. Käsitteenä välityömarkkinat liittyvät kahteen taustaoletukseen, joissa ensimmäisen mukaan tulkitaan, että työ on ihmiselle hyväksi niin henkisesti, sosiaalisesti kuin taloudellisestikin arvioituna. Kun kaikki eivät pääse osalliseksi tästä perinteisestä työskentelyn muodosta eli avoimilla työmarkkinoilla tapahtuvasta palkkasuhteisesta työstä, on järjestettävä erilainen työn muoto. Tällä oletetaan, että eteneminen pitkäaikaisesta työttömyydestä tapahtuu portaittain, jolloin välityömarkkinat ovat ratkaiseva askel kohti työn perinteistä muotoa. Välityömarkkinat voidaan nähdä yksittäisen yksilön kannalta pysyvänä ja vähintäänkin pitkäaikaisena tilana tai tilapäisenä elämänvaiheena tulkintatavasta riippuen. (Särkelä & Eronen, 2007, 119–120.)

Tutkimuksen tavoitteena on kuvata Porin kaupungin Nuorten työpajan ja ET-Pori-hankeessa mukana olleiden nuorten elämänpiirejä ja osallisuuden kokemuksia. Tarkoitus on katsoa millaisena nuoret kuvaavat omaa elämäänsä, osallisuuttaan sekä toimintaansa työpajan ja ET-Porin yhteydessä. Näin ollen pyrkimykseni on antaa nuorille mahdollisuus oman äänensä esiintuomiseen.

Käytän tutkielmani aineistona sosiaalityön opintoihin kuuluvan kehittämistyön käytäntöharjoittelun yhteydessä marraskuun 2009 ja helmikuun 2010 aikana keräämäni haastatteluaineistoa. Haastattelin seitsemää Nuorten työpajan sekä etsivän työn toiminnassa mukana olevaa tai ollutta 18–25-vuotiasta nuorta. Haastattelut analysoin aineistolähtöisesti. Teorian tehtävänä on tässä selkeyttää ja jäsentää tutkittavaa ilmiötä. Tutkielmani kuuluu sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön alaan.

² Työministeriön (Kerminen 2007) mukaan välityömarkkinoilla tarkoitetaan työttömyyden ja avointen työmarkkinoiden väliin sijoittuvia työskentelymahdollisuuksia henkilöille, joilla on eri syistä vaikeuksia sijoittua työhön avoimille työmarkkinoille sekä koulutukseen.

2 TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Tässä luvussa tarkastelen tutkimukseni taustateoriaa ja työni keskeisimpiä käsitteitä, joihin kuuluvat yhteiskunnallisen tason käsitteistä osallisuus, marginalisaatio, syrjäytyminen ja syrjäyttäminen. Yksilötason ulottuvuuksina tarkastelen elämänhallintaa. Etenen työssäni yhteiskunnallisen kontekstin kautta yksilötasoon vaikuttaviin tekijöihin. Käsittelem työssäni edellä mainittuja käsitteitä, koska käsitteet liittyvät kiinteästi tutkimukseeni ja suhteessa toisiinsa. Toisin sanoen käsitteitä ei mielestäni voi tuoda esiin yksin, sillä ne muodostavat kokonaisuuden yksilön ja yhteiskunnan suhteesta. Granfeltin (1998, 19) mukaan käsitteitä valittaessa on kuitenkin tärkeä pohtia, mitä se tarkoittaa tutkittavan kannalta. Millaisen kuvan tutkimus antaa tutkittavista ja heidän todellisuudesta? Käsitevalintojen kautta luodaan monenlaisia ja eri painotuksen saavia todellisuuksia. (Emt 1998, 19.)

2.1 Yhteiskuntaan kuuluminen

Osallisuutta voidaan pitää käsitteenä, joka kuvaa yhteiskuntaan kuulumista. On kuitenkin ensin määriteltävä yhteiskunnan käsite, jotta voidaan ymmärtää, mistä ollaan osallisia, osattomina tai syrjässä. Käsitteenä yhteiskuntaa voidaan pitää vaikeasti kuvattavana (Jokinen & Saaristo 2006, 10–11). Yhteiskunta-termin avulla ihmiset pyrkivät kuitenkin hahmottamaan heitä ympäröivän sosiaalisen maailman piirteitä ja tapahtumia. Yhteiskuntaa syytetään usein monista asioista ja siltä vaaditaan toimenpiteitä epäkohtien korjaamiseksi. Yhteiskunta ja hyvinvointivaltio mielletäänkin usein yhdeksi ja samaksi. Näin ollen yhteiskunta käsitetään julkishallinnollisiin ja hyvinvointivaltiollisiin organisaatioihin liittyväksi. Erään käsityksen mukaan yhteiskunta voidaan käsittää kansalaisyhteiskunnan ja valtion yhdessä muodostamana kokonaisuutena (Kangas 2006, 19.) Yhteiskunnasta on kuitenkin olemassa monia käsityksiä, jotka poikkeavat osin toisistaan. Erik Allardt (1993, 95) pitääkin yhteiskunnan käsitteen määrittelyä turhana, koska kaikki tietävät riittäväällä tarkkuudella mitä yhteiskunta tarkoittaa. Allardtin (1993, 95–96) mukaan yhteiskuntaa määritteleviä ominaisuuksia ovat tietty alue, oma kokonaiskulttuuri, väestö, sosiaalinen rakenne ja laitokset eli sosiaaliset instituutiot. Tässä työssä ymmärrän yhteiskunnan Risto Kankaan (2006, 19) ja Allardtin (1993, 95–96) käsitysten

mukaan, jolloin yhteiskunnan ulkopuolelle jääminen tarkoittaa ennen kaikkea osattomuutta yhteiskunnallisista instituutioista, jotka edustavat hyvinvointivaltiota. Raija Julkunen (2006, 140–148) toteaaakin hyvinvointivaltiolla olevan yksilöistä huolehtimisen tehtävä, joka on saanut osakseen kritiikkiä, ja näin hyvinvointivaltiosta on muodostunut myös yksilöä velvoittava ja valtuuttava.

Osallisuutta pidetään yhteiskuntaan kuulumisen käsitteenä. Käsite viittaa myös poliittisen yhteisöjen toimintaan ja poliittiseen kulttuuriin. Osallistuminen taas liittyy kansalaisten oikeuksiin ja velvollisuuksiin. (Bäcklund, Häkli & Schulman 2002, 7-8.) Käsitteet nivoutuvatkin yhteen muodostaen kokonaisuuden, jossa osallisuus ja osallistuminen tarkoittavat yhteiskuntaan kuulumista.

Yhteiskunnan postmodernilla käsitteellä kuvataan useimmiten yhteiskuntamme pirstaloitumiskehitystä ja yhteiskunnallista kokonaisuutta, jossa väliaikaiset sopimukset korvaavat pysyviä instituutioita. Pysyviä instituutioita korvaavat sopimukset koskevat niin ammatillisissa, sukupuoli- ja kulttuurikysymyksissä kuin perhettä, kansainvälisyyttä ja sosiaalipolitiikkaakin koskevia kysymyksiä. (Harvey 2008, 9.) Tämänkaltaiseen kehitykseen yhdistettäessä työelämän rikkonaisuus, perheisiin liittyvä pirstaloituminen, tai yhteiskunnan individualisoituminen on nähtävissä, että yhteiskunnan taholta tulevat selviytymisen haasteet ovat postmodernissa yhteiskunnassa erilaiset kuin traditionaaliseen yhteiskuntaan kuuluttaessa. Toimeentulon perusta yhteiskunnassa on muuttunut ja haasteisiin vastataan enenemässä määrin yksin ilman perheen ja suvun tukea.

2.2 Nuoret ja osallisuus

1990-luvulla ja 2000-luvun alussa on alettu puhua lasten ja nuorten osallisuudesta ja yhteiskuntaan kuulumisesta. Yhteiskuntaan kuulumisen voidaan ajatella olevan myös lapselle ja nuorelle sallimus tai mahdollisuus ottaa osaa yhteiskuntaan ja sen toimintaan. Lasten ja nuortenkin osallisuus ja yhteiskuntaan kuuluminen voivat koskea monia elämänalueita kuten ihmissuhteet, sosiaalinen aktiivisuus, työmarkkinat, kulutus, koulutus ja vapaa-aika. Näiden elämänalueiden osalta tehdään päätöksiä, jotka vaikuttavat ihmisten henkilökohtaiseen elämään tai yhteisöön, jossa he elävät. (Davis & Hill 2006, 1.)

Toisaalta edellä mainitut elämänalueet ovat sellaisia, joissa nuoret saattavat tarvita tukea ollakseen täysivaltaisina mukana yhteiskunnassa. Tukea nuori voi saada koulusta tai oppilaitoksista opinto-ohjaajien, opettajien ja kuraattoreiden kautta sekä eri viranomaisilta tai työpajoilta.

John M. Davisin ja Malcolm Hillin (2006, 1) mukaan yhteiskuntaan kuulumisen voidaan ajatella olevan yhteiskuntaan kiinnittymistä eli osallisuutta. Yhteiskuntaan kuulumisen voidaan käsittää myös kapea-alaisesti, jolloin osallisuus tarkoittaa päätöstentekoa, kuten äänestämiseen osallistumista. Toisaalta yhteiskuntaan kuulumisen voidaan käsittää myös hyvinvoinnin, talouden ja sosiaalisten suhteiden kautta. (Emt. 2006, 1.)

Suomalaisen lapsen ja nuoren arjessa keskeinen osa yhteiskuntaan kuulumisesta on koulunkäynti. Koulukasvatuksen tarkoituksena voidaankin pitää lasten ja nuorten liittämistä osaksi yhteiskuntaa ja heidän muokkaamistaan yhteiskunnan jäseniksi (Takala 1995, 10). Kouluissa pyritään myös kasvatukselliseen osallisuuteen eli kaikkien oppilaiden tasa-arvoiseen mukaan ottamiseen. Ajatuksena on erityistarpeisten lasten ja nuorten integroiminen muiden mukaan opetustilanteissa ja oppilaiden moninaisuuden kohtaaminen. (Väyrynen 2006, 371–372.) Tämä ei kuitenkaan Sai Väyrysen (2006, 371–372) mukaan ole onnistunut Suomen kouluissa, sillä asennemuutosta ei ole hyvistä tarkoituksista huolimatta tapahtunut. Koulussa pärjäämistä ja kyvykkyyttä pidetään edelleen keskeisinä tekijöinä, ja näin ollen oppimisen ja opettamisen haasteet liittyvät näissä koetuihin ongelmiin. (Väyrynen 2006, 372.)

Väyrynen (2006, 373) pitää osallisuutta kokemuksena, joka on lapsille ja nuorille henkilökohtainen. Näin ollen tämän kokemuksen voidaan ajatella vaikuttavan heidän käsityksensä yhteiskuntaa kuulumisesta ja siinä osallisena olemisesta. Kokemuksilla ja käsityksillä vaikuttaa olevan toisiinsa yhteys. Esimerkiksi huono kokemus voi vaikuttaa lapsen tai nuoren osallisuutta heikentävästi. Asioita, joista yhteiskunnassa ollaan osallisina, on kuitenkin monia ja kokemus on näiden asioiden summa. Yhteenvedona voidaan todeta osallisuudella tarkoitettavan kaikkea sitä, mikä liittyy meitä yhteiskuntaan.

2.3 Syrjäytyminen ja osattomuus

Käsitteillä syrjäytyminen ja marginalisaatio kuvataan tyypillisesti yksittäisten ihmisten eri positioita suhteessa yhteiskuntaan ja osallisuuden ulottuvuuksiin. Samankaltaisia ilmiöitä tarkastellaan myös inklusion, eksklusion ja integraation käsitteiden kautta. Inklusion, eksklusion ja integraation kautta ilmiötä konstruoidaan laajemmassa yhteiskuntapoliittisessa tai rakenteellisessa kontekstissa. Yhteiskunnallisilla rakenteilla ja poliittisilla toimenpiteillä nähdään olevan merkittävä rooli sosiaalisen osallisuuden tai uloslyömisen suhteen sekä valtavirtaan integroitumisen suhteen. (Ks. Raunio 2006, 10–11.) Inklusiolla tarkoitetaan yksilön yhteiskunnan sisäpuolella oloa ja osallisuutta. Eksklusiolla taas tarkoitetaan vastakohtaisesti ulkopuolella oloa ja osattomuutta. Nykyisin puhutaan myös polarisaatiosta, jolla tarkoitetaan esimerkiksi nuorten jakaantumista kahtia, hyvä- ja huono-osaisiin (ks. Autio, Eräranta & Myllyniemi 2008).

Osallisuutta voidaan katsoa monesta eri näkökulmasta. Puhuessamme syrjäytymisestä puhumme aina myös osallisuudesta ja sen puutteesta. Suomessa käsitämme syrjäytymisen Tuula Helneen (2002a, 21–22) mukaan yhteiskunnan elämänpiirien ulkopuolelle kuuluviksi. Yhteiskunnan elämänpiirit voimme käsittää koulun, työn ja palveluiden kautta. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna olemme siis syrjäytyneitä, jos emme kuulu näihin osa-alueisiin. Helneen (2002b, 7) mukaan syrjäytyminen tarkoittaaakin reunalle joutumista keskiöstä. Ongelmaksi muotoutuu nimenomaan tämä keskus, sillä sen osallisuus reunoille työntämiseen on unohdettu (Helne 2002b, 4).

Yhteiskunnan reunalle työntävää vaikutusta eli ulossulkemista voidaan tarkastella paremmin käytännön esimerkkien ja tilastojen valossa. Taloudellisen taantumisen vaikutuksia työmarkkinaosallisuuteen voidaan hahmotella 1990-luvun laman lukemien kautta. Esimerkiksi vuonna 1990 oli yli 74 % 15–64-vuotiaista töissä. Laman supistaessa työvoiman kysyntää voimakkaasti, työllisyysaste laski 15–64-vuotiailla vuodesta 1990 vuoteen 1994 työvoimatilaston mukaan alle 60 %:iin. Vuoden 1998 virallinen työllisyysaste oli keskimäärin 64 %. 1990-luvun laman työllisyyden heikkeneminen kohdistui erityisesti vailla tutkintoa oleviin. Lama vähensi tällöin työllisten palkansaajien määrää sitä enemmän, mitä alemman tutkinnon omaisi. Työvoiman kysyntä on suuntautunut koulutettuihin. Työllisyyden inklusio ilmiönä tarkoittaa korkeasti koulutettujen integroitumista työmarkkinoille ja poissulkemisen korkeaa todennäköisyyttä vähän koulute-

tuille. Vailla ammatillista koulutusta työmarkkinoilla olevien työllisten määrä on 1990-luvulla puolittunut ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden määrä lähes kaksinkertaisunut. 1990-luvun lopun tilanne esti monien nuoriin ikäluokkiin kuuluvien pääsemistä työmarkkinakansalaisuuden pariin. (Suikkanen et al. 2001, 72–79.)

Yhteiskunnasta ei vain syrjäydytä vaan myös yhteiskunta voi syrjäyttää yksilöitä. Yhteiskunnasta syrjäytyminen on siten myös rakenteellinen tekijä. Syrjäytyminen käsitteenä kuvaa huono-osaisuuden kasautumista. Syrjäytymisriski, -uhka ja -vaara kuvaavat samaa asiaa, joka koskettaa köyhyysriskin tavoin eri väestöryhmiä. Syrjäytymisen käynnistäjänä ovat yleensä sosiaaliset riskit, kuten varattomuus, terveyden heikkeneminen, työttömyys, asunnottomuus, koulutuksen riittämättömyys tai muut sosiaaliset ongelmat. Syrjäytymisen riskejä ei voida koskaan kokonaan poistaa. Riskien toteutumisesta aiheutuvien ongelmien laajuutta ja syvyyttä sekä syrjäytymisriskien kasautumista yksilötasolla voidaan kuitenkin vähentää sosiaali-, terveys-, koulutus-, työllisyys-, asunto- ja talouspoliittisten toimenpiteiden avulla. Näiden toimintojen osaksi kuuluu myös työpajatoiminta. Huono-osaisuutta mitataan yleensä tilana, kun taas syrjäytymistä ajatellaan prosessina. Syrjäytymisen prosessissa huono-osaisuuden vaikutukset heijastuvat useisiin elämän osa-alueisiin, joka aiheuttaa haasteita syrjäytymisen mittaamiselle. Syrjäytymisen käsitteellisenä vastakohtana on sosiaalisen osallisuuden toteutuminen. Sosiaalisen osallisuuden edistämiseksi pyritään osallistamaan yhteiskunnan toiminnoista syrjään jääneet uudelleen osallisiksi näistä toiminnoista, kuten työstä, vapaa-ajan harrastuksista, koulutuksesta ja kulttuurielämästä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2003, 15).

Syrjäytymisen käsitettä on myös kritisoitu. Esimerkiksi nuorista puhuttaessa käsite on ongelmallinen, koska se niputtaa nuoret yhden käsitteen alle (Raitakari 2004, 58). Helne (2002b, 7) puolestaan toteaa, että syrjäytymisen käsite on yleistävä, koska sitä käytetään niin laajalti yhteiskunnassamme. Petri Paju ja Jukka Vehviläinen (2001, 245–249) toteavatkin, että syrjäytyminen ei ole enää keskustelun keskiössä, vaan huomiota on alettu siirtää kohti elämänhallintaa.

Syrjäytymiseen katsotaan kuuluvaksi köyhyyttä, työttömyyttä, koulutuksen puutetta, asunnottomuutta ja terveydellisiä ongelmia, mutta myös sosiaalisten suhteiden köyhyyttä ja kiinnittymisen ongelmia. Kiinnittyminen saattaa kuitenkin muodostua myös väärin kohteisiin, kuten esimerkiksi rikolliseen joukkoon liittymisellä. (Paju & Vehviläinen

2001, 257–258.) Nämä edellä mainitut asiat liittyvät myös nuorten elämisen maailmoihin ja todellisuuteen.

Koulutuksen, työelämän ja yhteiskunnallisten palveluiden ulkopuolisuutta voidaan tarkastella syrjäytymisen riskitekijöinä. Suomen sisäministeri Anne Holmlund toteaaakin syrjäytymisen olevan Suomen sisäisen turvallisuuden uhista suurin, minkä Holmlund tuo esiin koulujen turvallisuudesta puhuttaessa. (Mattila 2010, 8.) Yhteiskunta joutuu pohtimaan syrjäytymistä ja osattomuutta enenevässä määrin. (Emt, 2010, 8.) Nuoret ovatkin nykyisin näiden asioiden keskiössä.

Ritva Kaukonen (2007) osoittaa, että syrjäytyneiden nuorten tilastointi on moniselitteistä. Ongelmaksi muodostuu se, että tilastoinneissa käytetään erilaisia käsitteitä. Kaukonen (2007) mukaan vuonna 2005 Suomessa oli noin 14 000 15–24-vuotiasta nuorta, jotka eivät olleet suorittaneet peruskoulun jälkeen tutkintoaan loppuun ja joiden toiminnasta ei ollut tietoa. Toisaalta on syytä pitää mielessä se tosiasia, että nuorten toimintaa kuvattaessa tilastoilla voi nuoren paikka ja rooli vaihdella useita kertoja vuosien aikana. Samat nuoret eivät ole välttämättä syrjäytyneitä vuodesta toiseen. (Kaukonen, 2007.) Vuonna 2004 koulutuksen ja työelämän ulkopuolella oli 95 000 nuorta, joista 52 000 oli työttömänä ja 43 000 muualla. Muualla olevalla tarkoitetaan nuorta, joka ei ollut koulutuksessa, ei armeijassa, ei eläkkeellä tai ulkomailla. Luku pitää kuitenkin sisällään noin 12 000–15 000 lastaan kotona hoitavaa henkilöä. (Häggman 2007.) Kaukonen (2007) ja Häggmanin (2007) kuvaamat nuoret ovat juuri etsivän nuorisotyön kohderyhmää.

Yhteenvetona voidaan todeta, että tilastoista löytyy tietoa nuorista, jotka eivät ole koulutuksen piirissä ja myös tietoa niistä nuorista, jotka jäävät työelämän ulkopuolelle. Merkityksellistä onkin näiden tilastojen yhteensovittaminen. Toisin sanoen kiinnostuksen kohteeksi muodostuu se nuorten joukko, joka ei ole koulutuksen eikä työelämän piirissä. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta ajateltuna yksikin palvelujärjestelmän ulkopuolella oleva nuori on usein liikaa. (Ks. Häggman 2007).

Osattomuus on siis käsitetty tässä tutkimuksessa ulkopuolella olona. Osattomuus palveluista voidaan käsittää palveluiden ulkopuolelle jäämisenä tai palveluiden puutteellisella kattavuudella, jolloin palvelut eivät tavoita niitä tarvitsevia. Toisaalta on mahdollista, että palveluista jäähdään ulkopuolelle, koska ne eivät kohdennu nuorten tarpeeseen näh-

den oikein. Työtä pidetään keskeisenä keinona yksilön liittämiseksi sosiaaliseen osallisuuteen. Euroopan työllisyysstrategiassa sosiaaliseen osallisuuteen liittyvät strategiset tavoitteet on sijoitettu sosiaalisen yhteenkuuluvuuden ja osallisuuden vahvistamisen sisään. EU-valtioiden tulisivat työllisyyspolitiikan avulla tukea sosiaalista osallisuutta helpottamalla osallistumista työmarkkinoille niin, että edistetään kaikkien työkykyisten pääsyä työmarkkinoille ja samalla ehkäistään syrjäytymistä. Taloudellista ja sosiaalista integraatiota olisi edistettävä vähentämällä alueellisia työllisyseroja. (Kari, Kattelus & Saari 2008, 97.) Näillä toimilla voitaisiin helpottaa myös nuorten asemaa työmarkkinoilla, jolloin työpajalle tulevan nuoren olisi helpompi työllistyä.

Sosiaali- ja terveysministeriön (2006) mukaan syrjäytymisellä tarkoitetaan kumuloituvaa eli kasaantuvaa huono-osaisuutta, jossa yhdistyvät pitkäaikaistyöttömyys tai toistuvat työttömyysjaksot, toimeentulo-ongelmat, elämänhallinnalliset ongelmat sekä syrjäytyminen yhteiskunnallisesta osallisuudesta. Syrjäytymiseen voi liittyä myös muita tekijöitä, kuten sairauksia, vammaisuutta sekä poikkeavaa käyttäytymistä, kuten rikollisuutta tai päihteiden käyttöä. Yksittäiset ongelmat eivät johda syrjäytymiseen, vaan kysymys on ongelmien kasautumisesta ja eräänlaisen huono-osaisuuden kehän muodostumisesta. Syrjäytymisessä on siis kyse yksilöiden moniulotteisista ja pitkäaikaisista ongelmista ja niiden muodostamasta kokonaisuudesta.

Syrjäytymistä voidaan tarkastella myös kolmiportaisen jaottelun kautta. Kolmiportaisessa jaottelussa lievin syrjäytymisen aste määritellään tilapäiseksi karsiutumiseksi. Ensimmäisellä portaalla ongelmat ovat lyhytaikaisia, eivätkä ne ole päässeet kumuloitumaan. Toisella portaalla kyse on syrjäytymisestä, jolloin ongelmassa on jo jonkinasteista päällekkäisyyttä tai toistuvuutta. Viimeisellä portaalla on uloslyönti, tai eksklusio, joka tarkoittaa vakavien ongelmien pysyväisluonteista kasautumista. (Vähätalo 1996, 28–29.) Tutkija Tuula Helne (2002, 170–171) hahmottaa syrjäytymisen ilmiötä inklusion, marginalisaation- ja eksklusion- ulottuvuuksien kautta näin esimerkiksi tarkasteltaessa syrjäytymistä suhteessa johonkin, jolloin sisäpiiri koostuu inklusiosta. Marginalisaatiossa yksilön ajatellaan olevan reunalla, muttei kuitenkaan vielä ulkona. Helneen hahmotelmassa uloslyödyt eli syrjäytyneet ovat ulkokehällä.

Syrjäytymiskeskustelu pohjautuu Suomessa näkemykseen, jonka mukaan syrjäytymisen kohteeksi ajaututaan tai joudutaan. Ilmiöllä on siten yhteys elämänhallinnan menettä-

miseen tai aktiivisen toimijan roolin menettämiseen suhteessa yksilön omaan elämään. (Granfelt 1998, 78.) Syrjäytymisen ja marginalisaation käsitteet ovat lähellä toisiaan. Yhteiskunnallisessa keskustelussa käsitteet ovatkin osittain sekoittuneet keskenään (Järvinen & Janhukainen 2001, 125–126). Tutkija Riitta Granfelt (1998, 80) näkee kuitenkin käsitteisiin liittyvän laajemman tematiikan ja yksilötason tulkinnallisuuden. Käsitteenä marginalisaatio sopii Granfeltin mukaan (1998, 78–80) hyvin yksilön kokemuksiin ja kokemuksille antamien merkitysten tulkintaan. Syrjäytymisen puolestaan voidaan tulkita olevan huono-osaistumisen viimeinen taso. Syrjäytymiseen liittyvät erilaiset elämänhallinnan ongelmat ja monesti eriaisteiset riippuvuudet ja sairaudet. Nämä yhdistettynä rikollisuuteen saattaa yhteiskunta joutua rajoittamaan yksilön toimintaa ja näin syrjäyttää yksilö institutionaalisen uloslyönnin kautta, kuten vankilaan tai muuhun pakkolaitokseen sijoittamalla. (Järvinen & Janhukainen 2001, 132–134.) Mielestäni nuorten kohdalla olisikin tärkeätä kiinnittää huomiota institutionaaliseen uloslyöntiin, sillä yhteiskuntaan uudelleen integroituminen saattaa olla vaikeaa ja toisinaan jopa mahdotonta. Pohtia pitäisikin sitä, mikä ajaa nuoren uloslyödyksi yhteiskunnasta ja sen instituutioista?

Granfeltin (1998) tutkimuksessa tulee esiin se, miten marginalisaation käsitteeseen sisältyvät sivullisuuden ja sosiaalisen syrjäytymisen näkökulmat. Nämä eivät välttämättä kuitenkaan esiinny yhdessä. Granfelt esittää ajatuksen siitä, että yksilö voi elää marginaalissa olematta huono-osainen sosiaalis-taloudellisella ulottuvuudella. Marginalisaatio ei toisin sanoen edellytä pakkoa tai vastentahtoisuutta. Marginaali voi olla siis positio eli näköalapaikka, josta käsin yksilö voi tarkastella yhteiskuntaa ja omaa elämäänsä eri perspektiiveistä (Emt. 1998, 82). Positio voi joskus johtaa uusien mahdollisuuksien havaitsemiseen, vaikka marginaaliasema alun perin olisikin syntynyt jonkin menetyksen seurauksena. Mielestäni marginaalissa olo ei näin ollen välttämättä tarkoita syrjäytymistä ja huono-osaisuutta, vaan voi olla yksilön asemaa kuvaava tila, jonkin tietyn asian näkökulmasta.

Petri Paju ja Jukka Vehviläinen (2001, 241–256) pohtivat nuoriin suunnatun syrjäytymiskeskustelun negatiivista painotusta. Heistä pitäisi nuorille painottaa koulutuksella saatavaa hyötyä eikä koulutuksen ulkopuolelle jäämisen syrjäyttäviä vaikutuksia. Elämänsä alussa olevalle nuorelle yhteiskunnan ulkopuolelle joutuminen voi merkitä lei-

mautumista (Järvinen & Janhukainen 2001, 138–145.) Nuoren syrjäytyessä hän jää totutun ja toivotun elämänsä ulkopuolelle.

2.4 Elämänpolitiikka ja elämänhallinta nuoriin kohdistuvana toimintana

Elämänpolitiikan voidaan sanoa olevan elämää koskevien päätösten tekemistä, mutta ihmisten tehdessä elämäänsä koskevia päätöksiä, he eivät tee elämänpolitiikkaa. Näin ollen ihmiset pyrkivät hallitsemaan elämäänsä, ja silloin kyse onkin elämänhallinnasta. Toisin sanoen elämä itsessään on elämänpolitiikan kohde. (Hoikkala & Roos 1998, 11–12.) Tämän vuoksi elämänpolitiikan käsite on laaja ja tulee sijoittaa yhteyteen, jossa siitä puhutaan. Nuorten kohdalla elämänpolitiikka käsittää poliittisia toimia heidän elämänsä kohtaan. Näillä toimilla on pyrkimys vaikuttaa nuorten elämänsä kulkuun.

Elämänpolitiikan käsite tuli esille 2000-luvulla, kun poliitikot ja vaikuttajat alkoivat käyttää käsitettä puheissaan. Tästä esimerkkinä on Iso-Britannian entinen pääministeri Tony Blair. Elämänpolitiikka oli uusi käsite yhteiskuntatieteissä (Hoikkala & Roos 1998, 9). J.P. Roos ja Tommi Hoikkala (1998, 11–12) pitävät elämänpolitiikan käsitettä haasteellisena. He toteavat käsitteen olevan epämääräinen ja monikäyttöinen. Yleisesti ottaen politiikka käsitteenä tarkoittaa yhteisten asioiden hoitamista säännösten avulla. Politiikka-käsitteen ymmärtäminen kuitenkin vaikeutuu, kun käsitteen eteen laitetaan tarkentava määre. Näin on esimerkiksi elämänpolitiikka käsitteestä puhuttaessa. Elämänpolitiikasta tuli ajankohtaista, koska oikean ja hyvän elämän kysymykset ovat muuttuneet arkipäiväisiksi. Näin ollen yhteiskuntapolitiikka on muuttunut, eikä se voi olla vain palveluiden ja rahan jakamista, vaan elämänpolitiikkaa, jolla luodaan edellytyksiä hyvään elämään. Elämänpolitiikan käsitteen tuleminen merkitykselliseksi on osaltaan seurausta siitä, että yhteisöllisyyden siteet ovat liudentuneet, ja nykypäivän perhe toimii eri tavalla kuin perhe 50 vuotta sitten. (Hoikkala & Roos 1998, 11–12.)

Suvi Raitakari (2004) toteaa siirtymän lapsuudesta aikuisuuteen olevan vahvasti yhteiskunnallinen ja kulttuurinen ilmiö. Kasvatusinstituutit tuottavat yhteiskunnassamme nuorten ensisijaista ja toissijaista elämänhallinnan ohjausta, joita koulut, kirkko ja nuorisjärjestöt antavat ensisijaisesti. Toissijainen elämänhallintaan ohjaava kasvatusinsti-

tuutio puuttuu nuoren elämään voimakkaammin ja nuoresta tulee erityisnuori, joka tarvitsee interventioita elämänsä tueksi. (Raitakari 2004, 56–57.) Yhteiskuntamme siis perustuu kasvatuksessa elämähallintataidon kehittämiseen. Eri viranomaiset puhuvat elämähallinnasta silloin, kun nuorille halutaan opettaa, miten nuoren tulee elää yhteiskunnan mielestä (Raitakari 2004, 58–59). Tämän perusteella elämähallintaa voidaan pitää tavoitteena, joka kunnan kansalaisen tulee saavuttaa.

Nuoriin kohdistetaan yhteiskunnassamme elämänpolitiikan keinoja, joilla heidän elämähallintaansa halutaan muutoksia. Näitä toimia ovat esimerkiksi työvoimaviranomaisten ja sosiaalitoimen yhdessä laatimat aktivointisuunnitelmat nuoren saamiseksi koulutukseen tai työhön. Viimeisin uudistus on laki kuntouttavasta työtoiminnasta, joka velvoittaa kuntia aktivoimaan yhdessä työ- ja elinkeinotoimistojen kanssa pitkään työttömänä olleita nuoria (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2.3.2001/189). Lakia muutettiin nuorta aiempaa velvoittavammaksi, ja säädös astui voimaan vuoden 2010 alusta. Hallitus on esittänyt jo uutta lakimuutosta, jonka kautta pyritään parantamaan nuorille suunnattuja toimia elämähallinnan parantamiseksi (OKM 2010). Uuden lakimuutoksen myötä etsivän nuorisotyön tekijöiden tiedonsaanti helpottuisi ja tehostettaisiin nuorille tarjottavaa varhaista tukea mm. koulutukseen ja työelämään pääsyn edistämiseksi. Lain odotetaan tulevan voimaan 1.1.2011.

Paju ja Vehviläisen (2001, 69–70) mukaan elämähallinnalla tarkoitetaan ajan, rahan, vaivannäön, tarpeen tyydytyksen ja nautinnon hallintaa. Elämähallinta on siis laaja käsite ja se voi sisältää monia elämän osa-alueita kuten työn, sosiaalisen aseman, asumisen, perhetilanteen, terveyden ja talouden. Elämähallinnan käsitteen perusteella voidaan nuorille opettaa taitoja, joihin he eivät ole saaneet valmiuksia kotoa (Paju & Vehviläinen 2001, 69). Näitä taitoja voivat olla arkisten asioiden hoitaminen, kuten laskujen maksaminen, viranomaisissa asioiminen tai ruuanlaitto.

Nuorelta vaaditaan oman elämänsä hallintaa. Elämähallinnan vaatimus on hyvin kokonaisvaltainen, joka pitää sisällään ihmisen koko persoonan. (Paju & Vehviläinen 2001, 70.) Näin ollen elämähallinta on elementti, jonka avulla pyritään kiinnittämään ihmiset yhteiskuntaan. Yksilön elämähallinnan pettäessä hän on vaarassa joutua syrjään ”normaalista” elämäkulusta. Koulun ja työn ulkopuolelle jääneet nuoret pyritäänkin tavoittamaan ja saamaan liitetyksi takaisin yhteiskuntaan. Näitä yhteiskuntaan ”kiinnittäviä”

toimintoja ovat 1990-luvulla Suomeen rantautuneet työpajat ja viime vuosina kehittynyt valtakunnallinen etsivä nuorisotyö. Nuoriin kohdistuvia toimia on pyritty parantamaan ja toimien verkkoa luomaan kattavammaksi kuin ennen. Suomessa on havahduttu ennaltaehkäisevän työn merkitykseen, koska korjaavaa työtä on vaikeampi tehdä. Osaltaan tätä perustellaan myös talouden näkökulmasta jolloin korjaavaa työtä pidetään kustannuksiltaan suurempana.

Nykyään, postmodernissa ajassa emme voi enää sanoa tai määritellä, mikä on ”normaali” tapa elää tai millainen on ”normaali” elämäntapa. Jokainen ihminen rakentaa omasta elämästään itsensä näköisempää kuin koskaan aikaisemmin. Postmodernin maailman trendi on epävarmuus, jota nykyinen yhteiskuntamme ei pysty poistamaan. Elämä ei kulje välttämättä ennustettavaa polkua pitkin tai aiempien sukupolvien tapaan. Nuoret kohtaavat mahdollisuuksien kirjon, josta heidän pitäisi pystyä löytämään hyväksytty tapa kulkea kohti yhteiskunnan asettamia vaatimuksia. Hoikkala ja Roos (2000, 21–23.) tuovat esiin valintatilanteessa vallitsevan valinnan pakon. Myös niiden, jotka eivät halua, pysty tai tahdo, on tehtävä valintoja. Tarjolla on monia eri tapoja elää merkityksellinen elämä. Virheiden tekeminen ei tarkoita lopullista epäonnistumista, vaan aina voi aloittaa uudelleen.

Nuorten elämäntapaan kuuluvia sosiaalisia tapahtumia ovat tavallisesti koulun päättäminen, ammattiin valmistuminen, lapsuudenkodista lähteminen, työpaikan saaminen ja perheen perustaminen. Tämänlaiset, määrämuotoiset elämäntavat eivät välttämättä toteudu postmodernissa, nopean muutostahdin yhteiskunnassa. (Ahponen 2008, 22.) Moderni sosiaalipolitiikka on perustunut elämän ennustettavuudelle. Ihmisiä on pyritty auttamaan vaikeista elämäntilanteista ja solmukohdista eteenpäin. Toiminnalla on osaltaan vahvistettu elämän ennustettavuutta. Elämän ennustettavuuteen pyrkiminen ei ole ollut merkittävää vain yksilöille, vaan se on ollut erityisen tärkeää myös yhteiskunnalle. Näin ollen sosiaalipolitiikassa ei voida vanhoja pelkääviä pyyteettömyyden nimeen, sillä sivujuonteena on pyritty ihmisen elämän hallitsemiseen ja käyttäytymisen kontrolliin. Sosiaalipolitiikan keinoin on aktivoitu ihmisiä työuralle ja ohjattu heitä sieltä myös pois. Elämänsuunnitelmia laadittaessa on yksilö voinut luottaa palkkatyön ja hyvinvointipalveluiden yhteisvaikutuksen antamaan turvaan. (Karisto 1998, 54–55.)

Elämänpolitiikan ja elämänhallinnan kautta pyritään vaikuttamaan nuorten elämäntapaan. Ongelmallista mielestäni kuitenkin on se, että nuoret itse eivät määrittele elämäntapaa vaan heitä vanhemmat ja edeltäneet sukupolvet. Yhteiskunta on kuitenkin muuttunut, ja 1990-luvun talouskriisin jäljet näkyvät yhä uuden globaalien taloudellisten taantumien vuonna 2008 jälkeen luoman varjon kanssa. Se, että nuorilla olisi mahdollisuus saada hallinnantunne omaan elämäänsä, juontaa juurensa lapsuuteen (Keltikangas-Järvinen 1998, 230). Yksilön kokemus itsensä hallintaa syntyy Keltikangas-Järvisen (1998, 230) mukaan lapsen ja vanhempien välisestä vuorovaikutussuhteesta, sekä myöhemmin vuorovaikutussuhteista päiväkodissa ja koulussa. Vanhempien asettaessa lapselleen rajoja, oppii lapsi sattumanvaraisten yritysten ja erehdysten sijasta sen, miten hänen tulisi toimia odotusten mukaisesti, niin että onnistuminen olisi todennäköistä. Rajojen asettaminen lapselle on aikuisen luomaa ulkopuolista kontrollia, ja näin se on näennäisesti ristiriidassa hallinnantunteen kehittymisen kanssa. Keltikangas-Järvisen mukaan rajat tulisikin asettaa niin, ettei lapsi kokonaan menettäisi oikeuttaan päättää asioista, vaan hänelle jäisi jonkinlainen vaikuttamismahdollisuus. Säännöistä, joista on mahdollista neuvotella, voidaan Keltikangas-Järvisen ajatuksen mukaan sopia yhteisesti. Asiasta, jossa ei ole neuvotteluvaraa ja missä lapsen tulee totella, voidaan hänelle jättää vielä jokin valinta jäljelle. Tämän kautta lapsi oppisi toiminnan taustoja ja kausaalisuhteita. Näin ollen voidaan ajatella yksilön elämänhallinnan ongelmien juontuvan hänen historiastaan ainakin joiltain osin. Toisaalta yhteiskunta pyrkii toimimaan vanhempien roolissa kasvattaessaan ihmisiä sen normeihin ja odotuksiin.

Postmoderni ja elämänpolitiikka ovat käsitteinä laajoja ja saavat erilaisia sävyjä. Elämänpolitiikka näyttäytyy tieteessä monin eri tavoin. Giddensin (1994) näkemyksen mukaan elämänpolitiikka on mahdollistavaa ja toimii uutena alkuna. Näkemystä on kritisoitu liiallisesta idealismista (esim. Kortteinen 2000, 32–52). Postmoderni maailma näyttäytyy epämääräisenä ja yksilöitä vastuuttavana aikana, joka on täynnä osaltaan vapauksia ja toisaalta pakkoja. Käsitteistöä on kuitenkin pohdittava ja rajattava tämä tutkimuksen kannalta tarkoituksenmukaiseen suuntaan. Tutkimusaineistoni, nuorten kokemukset, kuvaavat heidän sen hetkistä subjektiivista totuutta ja käsitystä asioista. (Ks. Siponen 1999, 53–55.) Tästä syystä esittelenkin vielä elämänlaadun käsityksen, sillä ajatukseni mukaan se on yhteydessä elämänpolitiikkaan ja elämänhallintaan, mutta enemmän yksilön subjektiivista kuvaava käsite.

Elämänpolitiikka, elämänhallinta ja elämänlaatu ovat siis sidoksissa toisiinsa. Nämä muodostavat kehän joilla on vaikutusta toisiinsa. Elämänlaadulla tarkoitetaan sitä millainen yksilön elämä on tai millaiseksi hän sen itse kokee. Elämänlaadulla tarkoitetaan yleensä elämisen ja elinolojen laatua henkisin arvoin mitattuna. Elämänlaatuun vaikuttavia käsitteitä ovat elintaso, elinolot ja hyvinvointi. Elämänlaatu on näitä kaikkia käsitteitä henkisempi ja abstraktimpi. Elämänlaatu onkin lähellä henkistä hyvinvointia ja se kuvastaa missä määrin yksilö viihtyy elämässään ja nauttii siitä. Tämä kuvaa ihmissuhteiden toimivuutta, harrastuksiin ja luovuuteen jäävää aikaa sekä sitä saako yksilö ylipäänsä tehdä sitä mitä haluaa ja käyttää kykyjään mielekkäästi. Elämänlaatuun ei kuulu niinkään aineellinen elintaso ja asema, vaikka ne voivat tietyiltä osin kohentaa elämänlaatua. Elämänlaatu voidaan jakaa objektiiviseen (toimintakyky, elinolosuhteet) ja subjektiiviseen (hyvinvointi, onnellisuus, tyytyväisyys elämään, yksilön oma arvio elämästään) elämänlaatuun. (Allardt, 1976; Layte, Maître & Whelan, 2010)

2.5 Voimaantuminen

Voimaantuminen tai empowerment-käsitteellä tarkoitetaan yksilön toimintavoiman kasvattamista. (Rostila 2001a, 41.) Yksilön voimaannuttamiseen pyritään voimavarakeskeisellä työskentelyotteella, jolla tarkoitetaan muutostyötä. Tässä muutostyössä lähdetään liikkeelle asiakkaan vahvistamista tukevien puitteiden luomisesta, asiakkaan sosiaalisten suhteiden ja yhteenkuuluvuuden tunteiden lisäämisestä, asiakkaan itseparantumisen mahdollistumista, yhteistyössä lisääntyvää toimintavoimaa, dialogisuutta ja asiakkaaseen uskomista. Tavoitteena on muodostaa asiakkaalle olosuhteet, jotka tukevat hänen omien voimavarojensa löytymistä ja käyttöönottoa. Toiminnan takana on ajatus yksilön ja ympäristön vuorovaikutuksellisesta suhteesta. Yksilö ei ole irrallinen ympäristöstään ja joidenkin asiakkaiden kohdalla ympäristö ei tue asiakkaan oman kapasiteetin käyttöönottoa, toisin sanoen ympäristö ilmenee epäsuotuisana. (Rostila 2001a, 40–41.)

Nuorten työpajan ja etsivän työn nuorille ympäristön epäsuotuisuus näyttäytyy siten, että heikon työmarkkinatilanteen vuoksi koulutuksen hankkineet nuoret jäävät valmistumisen jälkeen työmarkkinoiden ulkopuolelle, menestymisen paineet ajavat nuoret

koulutuksen keskeyttämiseen tai yhteiskunnan palvelut eivät kohtaa nuorta tai hänen tarpeitaan. (Ks. Nenonen, 2010.)

Voimaantuminen on siis käsitteenä lähempänä yksilöä kuin yhteiskuntaa. Elämänpolitiikan käsite taas voidaan nähdä enemmän sosiaalipolitiikan kautta. Voimaantuminen on enemmän sosiaalityön kenttään kuuluva käsite, joka kuvaa yksilön toimintakyvyn tilaa. Tavallaan sekä elämänpolitiikan että voimaantumisen käsitteet kuvaavat yksilön toimintaa ja sen edellytyksiä suhteessa yleisesti yhteiskunnan normien mukaan hyväksyttävänä tai toivottavana pidettävänä. Nuorelle voimaantuminen mahdollistaa elämässä etenemisen yhteiskunnan normien mukaisesti. Tutkimusten (ks. Karjalainen & Blomgren 2004; Korte 2010; Rostila 2001b.) mukaan nuoret voimaantuvat heihin kohdistuvien interventioiden avulla. Näitä interventioita voivat olla erilaisiin nuorille suunnattuihin toimintoihin osallistuminen, kuten työpajat, hankkeet ja projektit. Omassa tutkimuksessani painopiste onkin nuorten omassa subjektiivisessa kokemuksessa työpaja ja ET-Pori toiminnasta sekä nuorten elämästä. Tutkimukseni keskittyy nuorten omaan kokemukseen voimaantumisesta.

2.6 Aikaisemmat tutkimukset

Monet nuorten työpajatoimintaan osallistumista koskevat tutkimukset ovat arviointitutkimuksia työpajan vaikutuksista nuorten elämään ja elämänhallintaan. (esim. Karjalainen & Blomgren 2004; Rostila 2001b.) Itä-Suomessa oli suunnattu Nuotta-projekti 17–24-vuotiaille nuorille, joiden katsottiin olevan heikosti työhön ja koulutukseen motivoituneita ja siten syrjäytymisuhan alaisia. Projektin kautta pyrittiin vaikuttamaan nuorten tilanteisiin moniammatillisella työotteella, joka sisälsi nuorille yksilökohtaisesti suunniteltuja toimenpiteitä. Projektissa oli toiminta-aikana mukana 160 nuorta. Hankkeen taustalla olivat työvoimatoimistossa ja sosiaalitoimessa tehdyt havainnot työttömyydestä, toimeentulotukimenoista, nuorten tilanteesta yleensä sekä tiettyjen ryhmien jäämisestä kokonaan palvelujen ulkopuolelle. Projektin avaintekijöiksi osoittautui nuorten saama luottamus, pitkäjänteisyys, monen asian hoitaminen saman työntekijän kautta sekä projektin mahdollistama ”tila” keskustella asioista aikuisen kanssa. Arviointitutkimuksessa projektin jälkeen todettiin, että suurin haaste nuorten tarvitseman tuen ja

palvelujen järjestämisessä liittyy ns. yhteispalvelujen koordinoointiin. Valtakunnallisesti oli tarpeen viranomaisten yhteistyötä haittaavien esteiden purkaminen ja edellytysten luominen nuorten aktiiviselle koulutus- ja urasuunnittelulle. (Karjalainen & Blomgren 2004.) Nuotta-projektin loppuraportissa Karjalainen ja Blomgren (2004) tuovat esiin projektin myötä saatuja kokemuksia työskentelykäytännöistä. Heidän mukaansa projektikokeilusta saadun näytön perusteella nuorten saattaminen koulutukseen ja työelämäpoluille edellyttää pitkäjänteistä sosiaalista tukemista. Yhteispalvelumalli osoittautui nuorten kohdalla toimivaksi tavaksi työskennellä.

Petri Paju ja Jukka Vehviläinen (2001) ovat tutkineet nuorten yhteiskuntaan kiinnittymistä ja sen ongelmia. 1990-luvun korkea nuorisotyöttömyys oli merkittävä huolenaihe. Paju ja Vehviläinen korostavat, että asiakaslähtöisyydestä huolimatta keskeinen tavoite nuorisotyössä on ollut nuorten kiinnittäminen työ- ja koulutusmarkkinoille (2001, 12–15). He tuovat kuitenkin esiin, että työpajaprojektien hyvä vaikuttavuus on pysähtynyt yhteisölliselle tasolle. Työpajat onnistuvat nuorten kiinnittämisessä työpaja- tai työharjoittelutyöskentelyyn, mutta pysyvien ja ei-keinotekoisten työpaikkojen luomisesta ei ole juurikaan näyttöä (2001, 245).

Aapola ja Ketokivi (2005, 7) ovat puolestaan tutkineet nuorten aikuistumisen polkuja ja luonnehtivat niitä enemmän tai vähemmän mutkitteleviksi. Nämä nuorten polut ovat jo olemassa olevia tai heidän itsensä raivattavia polkuja, joita pitkin nuoret etenevät elämässään kohti aikuisuutta. Aapola ja Ketokivi (2005, 7) esittävät, että kyse ei olisi lineaarisista malleista, joita pitkin edetään aikuisuuteen, mutta he näkevät yhteiskunnallisilla prosesseilla ja rakenteilla olevan vaikutusta siihen, millaiset tulevaisuudennäkymät ja mahdollisuudet nuorille ylipäättään avautuvat. Aikuistuminen nyky-yhteiskunnassa on moniulotteinen ja pitkä prosessi, jonka varrella nuorten on tehtävä valintoja ja ratkaisuja, sekä ymmärrettävä niiden seuraukset tulevaisuuden kannalta. Sosiaaliset, taloudelliset ja henkiset resurssit määrittelevät nuorten mahdollisuuksia, mutta vastuu oman elämänkulun onnistumisesta ja valinnoista on siirtynyt yksilölle. Vaikka nuori pyrkisi ennakoimaan tulevaisuuttaan, postmodernissa pirstaleisessa ja ennakoimattomassa yhteiskunnassa valinnat eivät aina johda sinne, minne niiden luulisi vievän. (Aapola & Ketokivi 2005, 26.)

Minna Suutari (2002) analysoi työmarkkinoiden marginaalissa elävien nuorten sosiaalisia verkostoja ja niiden merkitystä nuorten yhteiskuntaan kiinnittymisessä. Tavoitteena Suutarilla oli tutkia sitä, miten ulkopuolisten kategorisointien kautta syrjäytymisvaarassa oleviksi määritellyt nuoret elävät elämäänsä sosiaalisissa verkostoissaan työmarkkinoiden reunalla. Sosiaalisilla verkostoilla ja niissä rakentuvalla luottamuksella on tärkeä rooli siinä, millaisena nuori kokee oman asemassa. Kokeeko nuori olevansa toisen asemassa ja syrjäytynyt normaalikansalaisiin nähden vai onko marginaali hänelle pikemminkin paikka yhteiskunnassa, elämisen tila sinänsä. Suutarin tutkimus on 1990-luvulla käydyn, suomalaisen syrjäytymiskeskustelun kriittinen jälkiarvio. Siinä puretaan auki irrallisuuden oletusta, joka yhteiskunnallisessa keskustelussa usein liitetään palkkatyön ulkopuolelle jääneisiin ja jättäytyneisiin yksilöihin tai ryhmiin. Nuorten omaamia verkostoja tutkimalla tarkennetaan kuvaa siitä, miten nuorten sosiaalinen kiinnittyminen tapahtuu palkkatyön reunalla. Tutkimuksen kohteena olivat joukko 18–27 -vuotiaita nuoria, jotka asuivat tutkimushetkellä Pohjois-Karjalassa. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että jääminen tai jättäytyminen palkkatyön marginaaliin ei välttämättä merkitse nuorelle sosiaalista syrjäytymistä. Useimmat tutkimuksen nuoret olivat kiinnittyneet sosiaalisiin verkostoihin, joihin kuului perheenjäseniä, sukulaisia, ystäviä ja viranomaisia. Verkostot olivat nuorille merkittävä sosiaalisen ja taloudellisen tuen lähde. Ne toimivat myös luottamuksen, solidaarisuuden ja kumppanuuden perustana nuorten elämässä. Sosiaalisten verkostojen merkitys marginaalissa elävien nuorten selviytymisessä on tutkimuksen tulosten mukaan kaksijakoinen. Osaltaan verkostot tukevat nuorta marginaalin kiperistä elämäntilanteista selviytymisessä, koska ne avaavat pääsyn moniin keskeisiin arjen resursseihin, mutta toisaalta kiinnittyminen marginaalin tiiviisiin verkostoihin voi tarkoittaa sitä, että nuori kokee itsensä syrjäytyneeksi niin kutsutusta normaaliyhteiskunnasta. Marginaali hahmottuu tutkimuksessa sosiaalisten verkostojen kautta tilaksi, joka on nuorelle sekä mahdollisuus sosiaaliseen integraatioon että uhka syrjäytyä yhteiskunnasta. Tutkimus osoittaa, että nuoret eivät ole työmarkkinoiden marginaalissa yksisuuntaisesti joko syrjäytyneitä tai integroituneita. Marginaaliasema voi olla nuorelle kuilu, jota pitkin pudotaan valtavirran ulkopuolelle, syrjäytyneeksi. Samalla se voi myös olla kynnyksen osallisuuteen sekä marginaalissa että valtavirrassa.

Tutkimukseni poikkeaa aiemmin esitetyistä, sillä tässä ei ole tarkoitus sinänsä arvioida vaikuttavuutta, selvittää toiminnan kohdentuvuutta tai esittää syrjäytymisen syitä, vaan kuulla nuorten subjektiivisia kokemuksia työpajan ja etsivän nuorisotyön merkityksistä

heille ja heidän elämäänsä osallisuuden ja elämänhallinnan kautta. Tarkoituksena onkin tarttua nuorten määrittelemisiin asioihin, joilla heille on ollut merkitystä. Tutkimukseni luonnetta voidaankin pitää positiivisena ja osallisuutta, elämää ja sen hallintaa edistävien asioiden esiin nostavana. Päädyin työssäni erilaiseen ratkaisuun, sillä nuorten elämistä käsittelevissä tutkimuksissa painotus on usein negatiivinen. Tämä negatiivisuus näytetään nuorten elämän ongelmakohtien osoittamisella eikä vahvuuksia esiin nostamalla.

2.7 Nuorten syrjäytymisen ilmeneminen nyky-yhteiskunnassa

Nyky-yhteiskunnassa nuoruudesta ja nuorista puhutaan paljon. Eri tahot ovat huolissaan nuorten elämästä ja sen suunnista. Nuoria ja heidän elämäänsä tutkitaan eri tavoin. Nuorten merkitykseen yhteiskunnalle on havahduttu väestön demografisen muutoksen myötä. Päättäjät ja eri viranomaiset ovat huolissaan hyvinvointivaltion huoltosuhteen tulevaisuudesta väestörakenteen vinoutuessa. On esitetty, että suurten ikäluokkien eläköityessä ei Suomessa riitä työntekijöitä kattamaan julkisen sektorin menoja, eli toisin sanoen valtion menotaakan pelätään kasvavan ja kaikki nuoret haluttaisiin työmarkkinoiden käytettäväksi.

Yksittäisen nuoren valinnat ovat muuttuneet yhteiskunnallisiksi, mikä on mielenkiintoista Post-modernissa ajassa vallitsevan yksilöllisyyden korostamisen keskellä. Opetusministeriö kuuluttaa yhdenkin syrjäytyneen nuoren olevan liikaa. Julkisuudessa päättäjät ja viranomaiset tuovat esiin nuorten merkityksen maamme hyvinvoinnille ja tulevaisuudelle. Toisaalta kuitenkin juuri lasten ja nuorten palveluista karsitaan taloudellisen taantuman yhteydessä. Ennaltaehkäisevälle työlle ei kapitalistisessa tuottavuusajattelussa näytä jäävän tilaa. Kaiken keskellä kuitenkin ihmetellään nuorten osallisuuden heikentymistä poliittisella kentällä. Ihmetellä asiaa mielestäni voisi enemmänkin toiseen suuntaan, sillä jos nähdään lasten ja nuorten voivan huonosti, miksi näihin ei kuitenkaan kiinnitetä resursseja?

Valtiontaloudentarkastusviraston raportti (2007) nuorten syrjäytymisen ehkäisystä tuo esiin, että nuorten syrjäytymisen ehkäisyn taloudelliset vaikutukset ovat merkittävät. Syrjäytymisen ehkäisemisen toimenpiteet voivat lisätä kunnan eri palvelusektorien me-

noja, mutta toimien hyödyt tulevat näkyviin vasta pitkällä aikavälillä. Kustannuksia tarkasteltaessa ei aina voida erottaa ennaltaehkäisevää ja mikä syrjäytymistä korjaavaa toimintaa. Nuorten syrjäytymisen kustannuksia onkin tarkasteltu työmarkkinoiden näkökulmasta, koska nuorten työelämään pääsyn hidastuminen ja työttömyys aiheuttavat yhteiskunnalle kustannuksia. Varhainen puuttuminen ja ennakoiva toiminta voisi säästää kustannuksia ja auttaa nuoria pääsemään työmarkkinoille. (Valtiontaloudentarkastusvirasto 2007, 132–133) Työpaja toiminta ja etsivä nuorisotyö ovat nuorten syrjäytymistä ehkäisevää toimintaa ja syrjäytymiseen puuttumisen keinoja.

3 TYÖPAJATOIMINTA JA ETSIVÄ NUORISOTYÖ PORISSA

Porin kaupungin Nuorten työpaja on aloittanut toimintansa vuonna 1986, ja se on perustettu osaksi Porin kaupungin toimintaa. Sen tehtävänä oli puuttua lisääntyneeseen nuorisotyöttömyyteen sekä auttaa nuoria löytämään oma paikkansa yhteiskunnassa. Nykyisin Porin kaupungin työpajat tarjoavat työ- tai työharjoittelupaikan pääasiassa alle 25-vuotiaille nuorille. Nuorten työpajalla on myös mahdollista olla kuntouttavassa työtöinnässä tai suorittaa yhdyskuntapalvelua. Nuorten työpaja on matalankynnyksen työpajapaikka, jossa nuori voi ohjatussa ympäristössä aloittaa työkokemuksen kartoittamisen. Työpajalle tulevilla nuorilla ei välttämättä ole ammattitutkintoa tai aiempaa työkokemusta, joten nuoret tarvitsevat ohjausta ja tukea. Työpajatoiminnan tavoitteena on kehittää nuoren ammattitaitoa, suunnitella urapolkuja, lisätä sosiaalisia kontakteja ja antaa uusia näkökulmia elämään. (Porin kaupunki, 2010.)

Opetusministeriö on perustanut etsivän nuorisotyön hankkeen löytämään heikosti palveluihin kiinnittyneitä, kiinnittymättömiä, koulunsa keskeyttäneitä, työvoiman ulkopuolella olevia tai yhteiskunnallisia palveluita vältteleviä nuoria ja tuomaan heidät takaisin yhteiskunnallisten palveluiden piiriin. Etsivällä työparitoiminnalla on tarkoitus paikallisesti tavoitella koulutuksen, työelämän sekä muiden julkisten palvelujen ulkopuolelle jääviä alle 29-vuotiaita nuoria. (Opetusministeriö 2009).

4 TUTKIMUSASETELMA

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni tavoitteet ja lähtökohdat sekä tutkimuskysymykset. Kerron tutkimukseni syntyprosessin vaiheet, luon kuvan keräämästäni ja käyttämästäni aineistosta sekä esittelen tutkimusmetodini ja analyysini etenemisen vaihe vaiheelta.

4.1 Tutkimuksen tavoite ja lähtökohdat

Tutkimukseni lähtökohtana on ymmärtää, miten nuoret kiinnittyvät palveluihin ja yhteiskuntaan sekä saada käsitys heidän kokemuksistaan ja näkemyksistään palveluihin sekä yhteiskuntaan kiinnittymisestä heidän elämänpiiriensä kautta. Tutkimukseni tarkoituksena on löytää aineistosta, miten nuoret itse määrittelevät ja kertovat omasta elämästään ja osallisuudestaan Porin kaupungin Nuorten työpajan ja Etsivän työn yhteydessä.

4.2 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykset lähtevät liikkeelle nuorten toiminnasta ja osallisuudesta sekä elämissujumisesta. Tarkoitukseni on vastata kysymykseen: millaista nuorten toiminta ja osallisuus on Porin kaupungin Nuorten työpajan ja etsivän työn yhteydessä? Selvittää miten Nuorten työpaja ja ET-Pori vaikuttavat nuorten elämisen sujumiseen? Tarkoituksena jäsentää pääkysymyksiä alakysymyksien kautta, joita ovat:

- millä tavalla nuoret kokevat itse Nuorten työpajan ja ET-Porin?
- millaisia ovat nuorten elämisenpiirit (koti, palvelu, työpaja, etsivä työ, kaverit, ym.)?
- voimaantuvatko nuoret Nuorten työpajan ja ET-Porin toiminnasta?
- millaisena elämä näyttäytyy nuorille?
- mitä ovat nämä elämäntilanteet joiden kautta nuoret kertovat elämästään?

Tutkimuskysymyksiä tarkastelen myös ajallisen ulottuvuuden kautta. Tällä tarkoitan, että kohdistan tutkimuskysymykseni aineistolle ennen–aikana–jälkeen jaottelun kautta.

4.3 Tutkimuksen syntyprosessi

Tutkimukseni aihe ja kohde alkoi muodostua syksyllä 2009 ollessani sosiaalipolitiikan opintoihin kuuluvassa työharjoittelussa Etsivässä työssä Porin verkostossa eli ET-Porissa. Pro gradu -tutkielmani on sekä sosiaalipolitiikan alaan että sosiaalityön kenttään kuuluva. Pääaineeni, sosiaalipolitiikan, rinnalla opinnoissani on kulkenut mukana sosiaalityö merkittävänä suunnan ja kiinnostuksen kohteen viitoittajana. Tavoitteenani on saada valmistuessani sosiaalityöntekijän pätevyys. Tämän kautta tutustuin myös Porin kaupungin Nuorten työpajan toimintaan. Kiinnostuin näiden palveluiden piirissä olevista nuorista ja heidän syistään palveluiden piirissä olemiseen. Tämän myötä sai alkunsa kandidaatintutkielmani ja samalla pro gradu -tutkielmani sekä kehittämistyö-opintoihin kuuluvan aineiston kerääminen. Tutkimukseni aineisto on kerätty sosiaalityön opintoihini kuuluvan kehittämistyön käytäntöharjoittelun yhteydessä.

4.4 Aineistonkuvaus

Tutkimukseni empiirinen aineisto koostuu seitsemästä yksilöhaastattelusta. Tutkimusaineistoni keräsin joulukuun 2009 ja helmikuun 2010 välisenä aikana haastattelemalla Porin kaupungin Nuorten työpajan ja etsivän työn eli ET-Porin toiminnassa olleita nuoria. Haastateltavan nuoren tuli olla tai olla ollut sekä työpajalla että ET-Porin asiakkuudessa. Nämä kriteerit täyttäviä nuoria löytyi yhteensä kolmekymmentäseitsemän (37)³ sadan (100) ET-Porin asiakkuudessa olevan nuoren joukosta. ET-Porin työntekijät rajoittivat antamillani kriteereillä heidän asiakkuudessaan olevien nuorten keskuudesta ne, joilla oli tai oli ollut asiakkuus myös Porin kaupungin Nuorten työpajalle.

ET-Porin työntekijöiden kanssa sovittiin, että he tavoittelisivat nuoria haastatteluun puhelimitse, koska luvan saaminen suoraan nuorilta ajateltiin olevan hankalaa sekä aikaa

³ ET-Porin työntekijöiden tilastoinnin mukaan tilanne marras- ja joulukuussa 2009.

vievää ja myös aineiston määrää karsivaa. ET-Porin työntekijät soittivat tutkimuskriteerit täyttävälle nuorille aakkosjärjestyksessä ja pyysivät haastatteluun sekä antoivat nuorille yhteystietoni. He sopivat nuoren kanssa haastatteluajankohdan nuoren toivomassa paikassa tai pyysivät luvan minun yhteydenottooni haastattelun sopimista varten. Nuorilla oli mahdollisuus kieltäytyä haastattelusta ja heille kerrottiin haastattelun tarkoitus sekä sen luottamuksellisuus. Haastatteluun tullessaan nuoret allekirjoittivat haastatteluluvan.

Kolmestakymmenestäseitsemästä nuoresta haastatteluun lupautui kymmenen nuorta, joista kolme ”katosi” aineiston keruun aikana. Viiden nuoren kanssa jouduin sopimaan useita kertoja uudet haastatteluajankohdat. Näistä viidestä nuoresta kolme ei saapunut haastatteluun, eikä heitä enää tavoitettu. Seitsemästä haastateltavasta (n=7) naisia oli kolme ja miehiä neljä. Iältään he olivat 18 vuodesta 25 vuoteen. Pidän tätä hyvänä määränä, sillä nuorten etäinen suhtautuminen aikuisia kohtaan kuuluu nuorten kehitykseen länsimaisissa kulttuureissa, mistä johtuen nuoret eivät välttämättä halua kertoa asioistaan aikuisille (Hirsijärvi & Hurme 2008, 132). Nuoren pitää tuntea olevansa tärkeä ja kokea, että nuoren mielipiteestä ollaan aidosti kiinnostuneita suostuakseen haastateltavaksi. Toisaalta ongelmallista voi olla haastattelun tai haastattelijan edustama instituutio, sillä nuoret saattavat kapinoida näitä vastaan. (Emt. 2008, 132.) Nuorten haastattelun ongelmallisuus saattaa johtua siitä, että he voivat kokea aikuiset uhkaavina tai nuorten asioihin tunkeutuvina. Lasten ja nuorten kuulemisen ilmapiiri onkin muuttunut viimeisten vuosikymmenien aikana. Viimeisin merkittävä muutos oli lastensuojelulain muutos, jossa lapsen ja nuoren kuulemisen merkitystä korostettiin (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417).

Haastattelu toteutettiin teemahaastatteluna. Halusin teemahaastatteluja avointen haastattelujen sijaan, koska muutoin nuoret eivät olisi välttämättä kertoneet elämästään ja kokemuksistaan ellei olisi ollut selkeitä kysymyksiä. Kysymyksillä ja niiden muotoiluilla halusin varmistaa, ettei *kyllä-*, *ei-*, *en tiedä-* vastauksille jää tilaa. Haastattelulomakkeen (Katso liite 1.) muotoilussa lähdin liikkeelle siitä, mitä tietoa haluan saada ja mitkä asiat vastaavat tarpeeseeni. Tutustuin aikaisempiin saman aihepiirin tutkimuksiin, kirjallisuuteen ja tutkittavan asian käsitteisiin ennen haastattelulomakkeen laatimista. Teemahaastattelun kysymysten laadinnassa toimivat apuna kandidaatintutkielmani, joka käsitteli nuorten osallisuutta Suomalaisten Pro gradu -tutkielmien valossa sekä muu alan kirjalli-

suus. Kysymyksiä laatiessani pohdin nuorten haastattelemisen ongelmakohtia ja luetutin haastattelurunkoa muilla opiskelijoilla, jonka jälkeen korjasin haastattelurunkoa saamani palautteen perusteella. Haastattelurungon testasin tutkimukseni kohderyhmää vastaavan nuoren haastattelussa. Koehaastateltu nuori oli nuorten työpajalta ja iältään sekä taustaltaan tutkimukseen sopiva. Koehaastattelun jälkeen muokkasin vielä kysymystenasettelua. Tässä tutkimuksessa teemahaastattelu on jaettu kolmeen eri teema-alueeseen. Ensimmäisen alueen kysymykset taustoittavat asiaa ja puhuvat ajasta ennen nuorten työpajaa ja etsivää työtä. Toisessa teema-alueessa keskustellaan pajajakson ja etsivän työn aikaisista asioista. Kolmannessa teema-alueessa tullaan nykyisyyteen ja keskustellaan työpajan sekä etsivän työn jälkeisestä elämästä.

Haastattelut olivat yksilöhaastatteluita ja tapahtuivat pääasiassa Porin kaupungin Nuorten työpajan tiloissa, koska nuorten oli helppo tulla sinne ja paikka oli heille entuudestaan tuttu. Haastatteluista vain kaksi toteutettiin muualla. Haastattelut toteutettiin muualla, koska nuorille oli helpompi, että haastattelija tulee heille sopivaan paikkaan. Haastattelupaikkaan vaikutti nuorten opinnoissa ja työssäolo. Haastatteluista toinen toteutui kirjastossa ja toinen nuoren työpaikan läheisyydessä. Ennen haastattelua selvitin nuorille, mistä haastattelussa on kysymys ja mihin sitä käytetään sekä pyysin heitä allekirjoittamaan haastatteluluvan. Nuoria ei painostettu eikä suostuteltu haastatteluihin, koska tutkimuseettisesti tämä olisi ollut arveluttavaa.

Nuorten motivoimiseksi haastatteluun kerroin heille tutkimuksen mahdollisista hyödyistä ja heidän oman kokemuksensa esiintuomisen mahdollisuudesta. Jokainen haastatteluun osallistuneista nuorista sai kiitokseksi haastatteluun osallistumisesta yhden elokuvalipun. Haastateltaville kerrottiin haastatteluun pyydettyä elokuvalipun saamisesta. Haastattelut kestivät 30 minuutista kahteen tuntiin.

Aineisto koostu seitsemästä nauhoitetusta haastattelusta, jotka on litteroitu. Litteroitua tekstiä on noin 95–100 sivua rivivälillä yksi ja fonttikoolla kaksitoista. Aineistossa haastateltavat kertovat ja kuvailevat omia kokemuksiaan ja elämäänsä hyvin monipuolisesti ja jopa raa’asti. Yllättävää aineistossa on se, kuinka suoraan ja avoimesti nuoret asioista puhuvat. Nuoret kertovat vaikeista tilanteista ja asioita elämässään, sekä syistä, jotka ovat näihin tilanteisiin johtaneet. Haastatteluista tuli tunne, että nuorilla itsellään oli jopa tarve kertoa ja vastata kysymyksiini.

Aineiston pienestä koosta huolimatta aineisto alkoi kylläntyä, vaikka aineistosta löytyy kohtia, joihin nuoret ovat vastanneet toisistaan poikkeavasti. Toisaalta aineistosta on löydettävissä yhtäläisyyksiä ja samankaltaisuuksia syy-seuraus -suhteissa. Aineiston käyttökelpoisuutta kuitenkin rajoittaa se, että muutama haastateltavista ei vastannut tai halunnut vastata joihinkin kysymyksiin. Vastaamatta jätettyjen kysymysten anti olisi todennäköisesti saattanut olla tutkittavan asian kannalta tärkeä. Muiden haastateltavien kohdalla kyseiset kysymykset ovat antaneet paljon tietoa tutkittavasta asiasta. Haastateltavan kohderyhmän haasteellisuuteen olin varautunut tutkimuksen suunnitteluvaiheessa. Samaa asiaa on voitu kysyä monin eri tavoin ja haastateltavat ovat saaneet mahdollisuuden täydentää ja tarkentaa vastauksiaan. Aineistonkeruumenetelmänä haastattelussa on vahvuutena asioiden tarkentamisen mahdollisuus.

Vaikka haastattelurunko oli kaikissa haastatteluissa sama, haastattelut olivat hyvin erilaisia. Neljän nuoren kohdalla roolini haastattelijana oli hyvinkin aktiivinen, sillä nuoret eivät lähteneet juurikaan kertomaan asioita spontaanisti. Kahden nuoren haastattelusta tuli hyvin keskustelunomainen ja tunnelmaltaan rento. Yksi nuorista taas oli erittäin puhelias, ja omaksi tehtäväkseni jäi lähinnä lisäkysymysten teko ja haastattelun rajaaminen. Steinar Kvale (1996, 59–123) toteaa, että haastattelemisessa tärkeää on sellaisen ilmapiirin luominen, jossa haastateltava tuntee olonsa tarpeeksi turvalliseksi voidakseen kertoa omista kokemuksistaan ja tunteistaan. Tällaisen ilmapiirin luomiseen pyrin kertomalla aluksi itsestäni ja tutkimukseni tarkoituksesta sekä haastattelusta. Korostin haastattelun keskustelunomaisuutta ja sitä, että nuori voi vapaasti kertoa mieleensä tulevista asioista. Korostin tietojen luottamuksellisuutta ja annoin nuorille myös mahdollisuuden esittää kysymyksiä haastattelun aikana.

4.5 Tutkimusmetodi

Tutkimukseni aineiston keruumenetelmä on laadullinen, koska halusin antaa tutkittaville mahdollisuuden puhua vapaasti, ja näin saada tutkittavien oma kokemus sekä näkemys esiin. Tutkimus on kvalitatiivinen ja tutkimus tehtiin tapaustutkimuksena. Tapaustutkimuksella pyritään tuomaan esiin jonkin asian syvällisempi tieto (Eskola & Suoranta

1998, 64–65). Yleensä tapaustutkimuksessa on yksi tapaus, mutta usean tapauksen tutkimuksetkin ovat mahdollisia Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan, kuten tässä tutkimuksessa.

Teemahaastattelua käytettäessä aineiston keruun välineenä on haastatteluteemojen suunnittelu tutkimuksen onnistumisen kannalta tärkeä tehdä hyvin (Hirsijärvi & Hurme 2008, 66). Teemahaastatteluun laadin teema-aluerungon, joka toimi haastatteluissa muistilistana ja keskustelua ohjaavana tekijänä (Hirsijärvi & Hurme 2008, 66–67). Tässä tutkimuksessa olen laatinut haastattelukysymykset noihin teema-alueisiin valmiiksi, koska halusin varmistaa saavani vastauksia määriteltyihin asioihin sekä näin voin haastattelussa seurata paremmin kysymyksen ymmärtämistä, asian esiintymistä eri haastattelutavien kohdalla. Tarkoituksena ei kuitenkaan ollut esittää kysymyksiä samalla tavalla jokaiselta haastateltavalta, vaan haastattelutilanteessa tarpeen vaatiessa pyrkiä täydentäviin kysymyksiin. Tässä valmiit teema-alueiden kysymykset toimivat tukena haastatteluissa. Näin ollen on teemahaastattelu toteutettu puolistrukturoituna (ks. Eskola ja Suoranta 1998).

4.6 Sisällönanalyysi

Analyysiä lähdin tekemään sisällönanalyysin avulla. Analyysitapaa lähestyttäessä tarkemmin voidaan menetelmää kutsua abduktiiviseksi sisällönanalyysiksi, koska olen laatinut haastattelukysymykset teoriaa ja aiempia tutkimuksia apuna käyttäen. Olen avoin aineistosta ilmeneville asioille, vaikka asetetut tutkimuskysymykset ohjaavat analyysiäni. Sisällönanalyysillä voidaan analysoida erilaisia dokumentteja joko aineistolähtöisesti eli induktiivisesti, teoriaohjaavasti eli abduktiivisesti tai teorialähtöisesti eli deduktiivisesti. Sisällön analyysillä aineisto pyritään järjestämään tiiviiseen ja selkeään muotoon kadottamatta sen sisältämää informaatiota. Laadullisen analysoinnin tarkoitus on informaatioarvon lisääminen, koska hajanaisesta aineistosta pyritään luomaan selkeää ja yhtenäistä informaatiota. Analyysillä luodaan selkeyttä aineistoon, jotta sen perusteella voidaan tehdä selkeitä ja luotettavia johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2006, 109–110.)

Analyysiprosessissa voidaan erottaa kolme vaihetta. Aluksi aineisto pyritään pelkistämään niin, että aineistosta karsitaan tutkimuksen kannalta epäolennainen tieto pois. Aineistosta etsitään tutkimuskysymyksiin vastaavia ilmauksia, jotka merkitään esimerkiksi alleviivauksin. Ilmaisut kirjataan termeillä, joita aineistossa esiintyy. Pelkistetyt ilmaisut klusteroidaan eli ryhmitellään. Samansisältöiset analyysiyksiköt (pelkistetyt ilmaisut) ryhmitellään ja yhdistetään omiksi alaluokikseen. Tämän jälkeen aineisto abstrahoidaan eli yhdistetään alaluokat yläluokiksi, joille annetaan kokoavat käsitteet. (Tuomi & Sara-järvi 2006, 110–111.)

4.7 Analyysin toteutus

Käsittelen aineistoa kolmesta asetetusta ennen-jälkeen-aikana -teema-alueesta käsin. Teema-alueet toimivat osittain analyysiä ohjaavana apuna, sillä teema-alueiden kautta voin jakaa aineistoa osiin ja tarkastella sitä näiden eri aika osa-alueiden kautta. Olen lähestynyt tutkimusaineistoa hakien sieltä asioita, jotka vastaavat asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Olen esittänyt aineistolle tutkimuskysymykset ja merkinnyt aineistosta asioita, jotka vastaavat esitettyihin kysymyksiin. Olen esittänyt aineistolle sekä pääkysymykset että alakysymykset ja merkinnyt nuorten vastauksista ilmeneviä asioita kysymyksittäin käyttäen apuna värikoodeja. Tämän jälkeen olen koonnut yhteen samaa asiaa ilmentävät kohdat ja nimennyt ne mahdollisuuksien mukaan jollain yhteisellä käsitteellä. Olen tehnyt tämän kategorisoinnin ennen-jälkeen-aikana asetelmassa, eli kategorisoinnin tuloksena muodostuneet käsitteet eroavat näissä kolmessa osassa.

Päätutkimuskysymyksiini (*Millaista nuorten toiminta ja osallisuus on Porin kaupungin Nuorten työpajan ja etsivän työn yhteydessä? Miten Nuorten työpaja ja ET-Pori vaikuttavat nuorten elämisen sujumiseen?*) kohdalla nuorten vastaukset muodostivat selviä kategorioita. Ajalta ennen työpajaa ja ET-Poria nuorten haastatteluista muodostui toivon ja elämänhallinnan puutteellisuuden kategoriat sekä osallisuuden syntymistä kuvaavat kategoriat. Työpajan ja ET-Porin ajalta muodostuivat porukkaan kuulumisen ja turvallisuuden tunteen kategoriat. Työpajan ja ET-Porin jälkeiseltä ajalta kategoriat muodostuivat muutoksesta ja merkityksestä. Kuvaan nämä ilmiöt tulos-osassa päätutkimusky-

symysten näkökulmasta, eli miten nämä ilmiöt nousivat esiin, kun nuoret kuvaavat osallisuuttaan, toimijuuttaan ja elämänsujumista.

Tutkimukseni kaikkien alakysymysten (*Millä tavalla nuoret kokevat itse Nuorten työpajan ja ET-Porin?, Millaisia ovat nuorten elämisenpiirit?, Voimaantuvatko nuoret Nuorten työpajan ja ET-Porin toiminnasta?, Millaisena elämä näyttäytyy nuorille?, Mitä ovat nämä elämäntilanteet joiden kautta nuoret kertovat elämästään?*) kohdalla kategorioita ei muodostunut yhtä selvästi kuin päätutkimuskysymyksistä. Nuorten vastaukset antoivat ennemminkin näiden alatutkimuskysymysten käsitteiden avulla kuvaa siitä, miten koko prosessi on kokonaisuutena nuoreen vaikuttanut. Joidenkin alakysymysten osalta päädyin enemmänkin kuvaamaan sitä kehitystä, mitä nuoret kertovat tapahtuneen kuin nostamaan esiin tiettyjä kategorioita. Teen tämä alatutkimuskysymysten näkökulmasta ottaen tekstissä kuitenkin huomioon ennen-jälkeen-aikana asetelman.

Nuorten elämisenpiirit esitän kuvioden kautta, jotka hahmottavat mielestäni konkreettisemmin sekä paremmin työpajan ja ET-Porin roolia nuoren elämisenpiireissä. Ensin esitän kuvion ennen työpajaa ja ET-Pori (Kuvio 1.) Sitten siirryn työpajan ja ET-Porin aikaiseen elämään (Kuvio 2.) Viimeisenä hahmotan nuorten elämisenpiirit työpajan ja ET-Porin toiminnassa olon jälkeisestä tilanteesta (Kuvio 3). Nämä kuviot on laadittu haastatteluista tehdyn pelkistykseen perusteella nuorten elämisenpiireistä, enkä esitä näin ollen asiaa siten, että nämä elämisenpiirit olisivat toteutuneet jonkun nuoren kohdalla juuri tällaisina. Pelkistykset olen tehnyt sen mukaan, miten nuoret ovat kuvanneet omaa elämäänsä ja sen elämisenpiirejä. Jokaisen haastatellun nuoren kertomuksesta olen poiminut hänen elämisenpiiriin kuuluvat asiat ja tekijät. Tämän jälkeen olen katsonut missä kohdin nuoren elämää nämä esiintyvät eli ennen, aikana vai jälkeen työpajan ja ET-Porin kategoriassa. Seuraavaksi olen yhdistänyt jokaisen ennen, aikana ja jälkeen kategorian keskenään jolloin on syntynyt nuorten elämisenpiirejä kuvaavat ryhmät.

Voimaantumista tarkastelin puolestaan nuoren kuvaaman nuoren elämässä tapahtuneen muutoksen kautta. Voimaantumisesta ei ollut löydettävissä yhtenäisiä asioita, joiden kautta sitä olisi voitu kategorisoida, joten päädyin kuvaamaan nuorten kertomaa kokemusta voimaantumisesta. Nuorten kokemuksia ja ajatuksia työpajasta ja ET-Pori toiminnasta kuvaavat positiivisuuden, neutraalisuuden ja negatiivisuuden kategoriat. Näiden kategorioiden kohdalla en voinut täysin katsoa asioita ajallisen perspektiivin kautta

kuten muiden kohdalla. Lopuksi tarkastelen, millaisena elämä näyttäytyy nuorille enen-
aikana-jälkeen asetelmassa. Tässä muodostui kellumisen, eteenpäin menevän ja ankkuroitumisen kategoriat kuvaamaan nuorten odotuksia ja ennakkoluuloja työpaja ja Et-Pori toiminnoista.

Tulos-osiossa käyn tulokset läpi ajallisessa järjestyksessä eli ennen toimintaan osallistumista, toiminnan aikana sekä toiminnan jälkeen, jaottelun mukaan.

4.8 Tutkimuksen eettisyys

Eettisesti kestävästä tutkimuksesta tehdäkseen tutkijan tulee tunnistaa eettisten kysymysten tärkeys (Eskola & Suoranta 1998, 52). Krausen ja Kiikkalan (1996, 64–65) mukaan tutkimuksen eettisyys ja tutkijan moraali ovat sidoksissa toisiinsa. Eettisyyteen liittyy tutkimustulosten luotettavuuteen ja rehellisyyteen niiden julkaisussa. Tutkijan tulee tuoda esiin tulosten kannalta oleelliset seikat, eikä hän saa väärentää tai vääristellä tutkimuksen tuloksia. Laadullisessa tutkimuksessa sen eettiset lähtökohdat edellyttävät tutkijalta vastuullisuutta, rehellisyyttä sekä tutkimukseen vaikuttaneiden valintojen ja perusteluiden esittämistä. (Krause & Kiikkala 1996, 64–65).

Hyvän tieteellisen tiedonhankinnan lähtökohta on, että ihmiselle annetaan vapaus valita, haluaako hän mukaan tutkimukseen. Tutkittavilta ei saa kerätä tietoa salassa. Tutkimuksen eettisyyteen liittyvät tutkimuslupa-asiat, eli luvan hankinta viranomaisilta ja tutkittavilta. Tutkimusaineistoa ei saa myöskään kerätä salassa tutkittavilta, mikä on otettava huomioon nauhoitettaessa. Eettisesti oikein toimiva tutkimuksen tekijä huomioi toiminnassaan tutkittavien anonyymiyden säilymisen sekä tietojen luottamuksellisuuden. Tutkimukselle on hankittava tarvittavat luvat, mutta tutkijan on myös kunnioitettava toiminnassaan ihmisarvoa ja huomioitava, että tutkimukseen osallistuminen ei saa aiheuttaa tutkittavalle haittaa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 25, 215, Eskola & Suoranta 1998, 52–59; Tuomi & Sarajärvi 2009, 125–133.)

Anoin tutkimuslupaa nuorten haastattelemiseksi Porin kaupungin Nuorten työpajalta ja ET-Porilta. Saatuani myönteisen tutkimuslupapäätöksen (Katso liite 3.) ET-Porin työn-

tekijät lähtivät tavoittelemaan nuoria haastatteluun puhelimitse, koska luvan saaminen suoraan nuorilta ajateltiin olevan hankalaa sekä aikaa vievää, että myös aineiston määrää karsivaa. ET-Porin työntekijät soittivat tutkimuskriteerit täyttävälle nuorille aakkosjärjestyksessä ja pyysivät haastatteluun sekä antoivat nuorille yhteystietoni. He sopivat jokaisen haastatteluun suostuneen nuoren kanssa haastatteluajankohdan nuoren toivomassa paikassa. Nuorilla oli mahdollisuus kieltäytyä haastattelusta ja heille kerrottiin haastattelun tarkoitus sekä sen luottamuksellisuus. Haastatteluun tullessaan nuoret allekirjoittivat haastatteluluvan.

Kerroin haastateltavalle käsitteleväni tietoja luottamuksellisesti ja että kenenkään henkilöllisyys ei paljastu kirjoittamassani pro gradu -tutkielman tulosten yhteydessä. Haastattelujen yhteydessä pyysin kirjallisesti jokaiselta nuorelta erikseen luvan nauhoittaa haastattelut ja otin tästä luvasta nuorelle kopion. (Katso liite 4.) Kerroin haastateltaville myös, etten luovuta tekemiäni nauhoituksia ja nauhoituksista laatimiani litterointeja eteenpäin. Kaikki nuoret antoivat luvan nauhoittaa ja käyttää nauhoituksia ja litterointeja tutkielman aineistona. Aineiston litteroinnin aikana oma kuulovammani alkoi haitata työskentelyä huomattavasti, joten pyysin osalta haastattelemistani nuorista luvan ulkopuolisen litteroitsijan käyttöön. Kolme nuorta tavoitin ja he antoivat luvan käyttää ulkopuolista litteroijaa. Litteroitsija allekirjoitti vaitiolosopimuksen ennen aineistonauhojen luovutusta.

Päädyin siihen, että tulosten raportoinnissa en käytä haastateltavien ikää, koska nuoret olisivat aika helposti tunnistettavissa nuorten työpajan, ET-Porin henkilökunnan sekä, nuoret tuntevien ihmisten tahoilta. Nuorten yksityisyyden säilyttämisen kannalta tämä on välttämätöntä, koska tutkielmassani kerron, minkä kaupungin työpajasta ja etsivästä työstä tutkimuksessani on kyse. Ilman paikkakuntatietoja nuorten yksilökohtaisempi kokemusmaailman kuvaus olisi ollut mahdollista. Tarkastelen nuorten kokemuksia näin ollen koosteen kautta, mikä hieman heikentää tulosten tarkkuutta.

5 TYÖPAJA- JA ET- NUORTEN KERTOMAA

5.1 Nuorten elämä ennen nuorten työpajaa ja ET-Poria

Nuorten syyt työpajalle ja ET-Poriin tuloon olivat moninaiset. Nuoria ja heidän tulonsa syitä yhdisti kuitenkin osallisuuden tarve. Tämä osallisuuden tarve saattoi näkyä erilaisissa asioissa. Nuorilla oli kaipuu tavanomaiseen elämään ja yhteiskunnan jäsenyyteen.

5.1.1 Toive osallisuudesta - tie työpajalle ja ET-Poriin

Nuoret eivät tuo esiin suoraan omaa osallisuudettomuuttaan tai ulkopuolisuuttaan, vaan käsittelevät sitä *toiveen* kautta. **Toive** sisältää niitä asioita, joita nuorten elämässä ei kyseisellä hetkellä ole. Toiveella he tuovat esiin elämänsä puutteita ja heikkouksia. Toive koskee nuorten elämää ja sen toimintojen muutosta. Toiveet saattavat olla aluksi lähtöisin myös viranomaisilta, jotka nuoret ovat saattaneet kääntää omikseen. Nuoret toivovat elämään sisältöä, joka koostuu osallisuudesta työ- ja koulutusmarkkinoille sekä ihmissuhteista.

Ihmisuhteiden kautta nuoret kokevat, että he saisivat tukea ja apua käsitellä arkipäiväisiä asioita. Toisaalta esiin tulee nuorten kokema tarve *olla tärkeä ja mukana yhteiskunnassa*, mikä ilmenee nuoren motivaationa sekä haluna korjata ja muuttaa omaa elämäntulkuaan niin sanottuun yhteiskunnallisesti hyväksyttävään suuntaan. Ennen työpajan ja ET-Porin toimintaan menoa nuoret katsovat maailmaan työttömyyden, koulutusvaikeuksien, tekemättömyyden, rajattomuuden, yksin selviytymisen ja ongelmallisten ihmisuhteiden kautta.

5.1.2 Elämisen sujumisen vaikeudet

Ennen Nuorten työpajaa ja ET-Poria nuorten elämisen sujumista leimaavat **osallisuuden ulkopuolelle työntävät toiminnot** tai **elämönhallinnan puutteellisuus**. Nämä ilmenivät päihteiden käyttönä, viranomaisverkoston huonona kohdentuvuutena, ohjauk-

sen puutteena, ongelmanratkaisun vaikeuksina ja tuetta jäämisenä. Ennen Työpajaa nuorten elämä koostuu arkipäiväisiin asioihin liittyvistä vaikeuksista ja ongelmista, kuten päivärytmin ylläpitämisen vaikeudesta. Päiviin sisältyi päihteitä, masennusta, koulunkäyntivaikeuksia, työttömyyttä ja rikollisuutta. Nuoren elämästä puuttui niin kutsuttu normaalius, mikä ilmeni esimerkiksi poikkeavalla vuorokausirytmillä. Osa nuorista oli yrittänyt hakea aiemmin apua tilanteeseensa ja saada elämäänsä muutettua. Toisille taas työpaja ja ET-Pori näyttäytyi paikkana, jossa muutosta lähdettäisiin tavoittelemaan. Apua aiemmin hakeneet kokivat, että apua oli vaikea saada tai sitä ei kohdennettu heidän tarpeisiinsa nähden oikein. Osa nuorista olisi tarvinnut konkreettista apua asioita hoitaa, kuten Kelan kanssa asioidessa. Ongelmia ilmetessä nuori saattoi jättää asian hoitamatta tai jäi ongelmansa kanssa yksin.

5.2 Nuorten elämä nuorten työpajalla ja ET-Porissa

5.2.1 Toiminnan ja osallisuuden rakentuminen

Osallisuus rakentuu sosiaalisten suhteiden kautta, jolloin nuorten kokema osallisuus on **kavereiden tekemää, työntekijöiden avulla saavutettua tai nuoren itse itseään auttamalla** sekä **oman tilanteen ymmärryksen kautta syntynyttä**. Nuorten kokema osallisuus näyttäytyy nuorten kokemuksissa kavereiden kautta, jolloin nuoren *kuuluminen porukkaan* oli nuorelle tärkeimpiä kokemiaan asioita työpajalla sekä ET-Porissa. Sanalla *työ* oli nuorelle kahdenlainen merkitys. Työn korkeampi merkitys nuorelle oli yhteiskuntaan osallistumisen funktio, kun taas *kuuluminen porukkaan* työyhteisössä merkitsi osallisuutta yhteiskunnan sosiaalisissa rakenteissa.

Työpajan ja ET-Porin työntekijöiden avulla saavutettu osallisuus näyttäytyi kahtalaisena nuorten kertomana asiana, joka ei ollut itsestänselvyys. Nuoret luokittelivat työntekijät viranomaisiksi, jotka tavallisimmin näyttäytyvät heille osattomuutta osoittavina ja nuoren vaillinaisuuden esiin nostavina. Toisaalta työpajan ja ET-Porin yhteydessä työntekijät toimivat nuorille kannustajina, vierellä kulkijoina, eteenpäin viejinä, rajojen asettajina ja konkreettisena tukena arkisien asioiden toimittamisessa. Näin ollen työpajan ja ET-Porin työntekijöiden voidaan ajatella olevan portti kohti tulevaisuutta ja nuoren

oman toiminnan vahvistumista. ET-Porin yhteydessä nämä seikat näyttäytyivät myös nuorten vapaa-ajan toimintojen kautta, joiden avulla työntekijät pyrkivät osallistamaan nuorta sosiaaliseen kohtaamiseen muiden nuorten kanssa.

Nuoren itsensä tekemä osallisuus ilmeni hänen itsensä kokemasta muutoksen tarpeesta neljän nuoren kohdalla (n=7). Muutoksen tarve syntyi nuorelle hänen käsitettyään oman tilanteensa mahdottomuuden tai tuhoisuuden itselleen, vaikka tätä ilmeni myös ennen työpajalle ja ET-Poriin tuloa, niin konkretisoitui nuoren tarve muutokseen vasta työpajan ja ET-Porissa olon aikana. Tämä kokemus heille syntyi saamansa hyväksynnän ja uudelleen yrittämisen mahdollisuuden kautta. Eräs nuori totesi ”*epäonnistumisen olevan sallittua*”, ja sen jälkeen elämää jatkettavan eteenpäin samalla kun pyrkii oppimaan tekemästään virheestä.

5.2.2 Elämisen sujuminen työpajalla ja ET-Porin toiminnassa

Nuori tulee työpajalle ja ET-Poriin elämänhallinnan vaikeuksien vuoksi ja hakemaan motivaatiota työhön ja koulutukseen. Elämänhallinnan vaikeuksiin nuori kokee saavansa tukea, niin työpajalta kuin ET-Porista. Tuki voi näyttäytyä nuorelle aikuisen läsnäolona ja antamana hyväksyntänä. Haastatteluiden mukaan kannustus ja omatoiminnan vahvistaminen antaa nuorelle voimia sopeutua elämän vaatimuksiin. Osalle nuorista työpaja mahdollisti hyvin arkisia asioita: työhön tutustumisen, koulutuspaikan hakemisen ja erilaisten elämäkokemusten saamisen. Eräs nuorista totesi kokeneensa asioita, joita ei lapsenakaan ole kokenut. Nuoret toivat esiin **turvallisuuden tunteen**, joka heille työpajalla ja ET-Porissa ollessa syntyi. **Turvallisuuden tunne** rakentui tuen saamisesta, tulevaisuuden näköalasta sekä johonkin kuulumisesta. Työpajalle oli nuoresta helppo tulla silloinkin, kun itsellä oli huonompi päivä. Nuoren ei tarvinnut näin ollen jäädä olonsa kanssa yksin kotiin. Oli sallittua olla puhumatta asiasta, mutta kuuntelija löytyi aina, jos oli tarvetta.

Toisaalta nuori saattoi erota muista siinä, että hänelle työpaja ja ET-Pori oli vain pakollinen paikka, jossa käydä. Nuori kyllä tiedosti syyn siellä käymiseen ja sen tarpeen, mutta hänellä ei ollut tarpeeksi motivaatiota kiinnittämään itseään toimintaan tuloksellisesti. Nuori kuvaakin asiaa osuvasti:

” Mmm sellasta se lähinnä oli, että täällä oli sen ajan kun piti olla ja istuskeli jossain kun ei sillälaila nää tekemiset kiinnostanut niin sitten tuli näitä, että nukku, miten sattu ja ei sitten aina herännyt tänne. ” M22

Ohjautuminen tapahtui pajalle ja ET-Poriin viranomaisten kautta, eikä nuori kokenut toiminnoilla olevan itselleen mitään hyötyä, joten hän vain ajalehti ilman osallisuuden kokemusta.

Puolella haastateltavista työpajalla olo rakensi ja korjasi heidän itsetuntoaan. Itsetunnon rakentuminen ilmeni nuorten kertomasta kokeilun ja epäonnistumisen mahdollisuuksina. Epäonnistuminen ei ollut työpajalla elämän musertava asia, vaan nuoret kokivat saaneensa kannustusta epäonnistumisen kautta oppimiseen. Eräs nuorista kertoi ensimmäistä kertaa pajalla uskaltaneensa kokeilla uusia asioita ilman, että epäonnistumisen pelko olisi sitä estänyt. Nuori totesikin, että:

”...et mä olen onnistunut, saanu sen tunteen siitä.” N20b

5.3 Nuorten elämä nuorten työpajan ja ET-Porin toimintaan osallistumisen jälkeen

Haastatteluajankohtana nuorten olo työpajalla tai ET-Porissa oli voinut päättyä kuu-kauden sisällä, jolloin päättymisestä ei ollut kovinkaan pitkä aika. Toisilla toiminnoissa olosta saattoi olla jo huomattavasti pidempi aika, mutta ei kuitenkaan yli vuotta. Tässä yhteydessä ei siis ollut tarkoitus tehdä varsinaista vaikutuksen seurantaa, vaan selvittää nuorten subjektiivisia kokemuksia, kun toiminta aika oli ohi. Monessa kohdin nuoret puhuvat kokemuksistaan nykyisyydestä käsin.

5.3.1 Toiminta ja osallisuus

Nuorten kokemuksista oli nähtävissä toimintaan osallistumisen jälkeen kolmijakoinen vaikutus sekä nuoren osallisuuteen että toimijuuteen. Työpajalla ja ET-Porissa olon vai-

kus nuorten kokemaan osallisuuteen jakautui **pysyvään muutokseen, hetkelliseen muutokseen** ja **paluuksi vanhaan** toimintamalliin. **Pysyvässä muutoksessa** nuori koki itsensä osalliseksi; koulutuksen, työn tai tulevaisuuden suunnitelmien kautta. **Hetkellinen muutos** ilmeni nuoren elämän osittaisena suunnan muuttumisena; työjaksoina tai itsensä kokemisena merkitykselliseksi. **Paluussa vanhaan** nuori päätyi samanlaiseen tilaan kuin oli ollut ennen työpajalla ja ET-Porissa oloa.

Pelkästään se, että nuorella oli *paikka jossa käydä*, saattoi merkitä nuorelle paljon. ET-Porin yhteydessä kolmen (n=7) nuoren osallisuus rakentui pelkästään jokaviikkoiseen kontaktiin työntekijöihin. Osallisuuden tunne muodostui nuorelle ET-Porin työntekijöiden häntä kohtaan osoittamasta kiinnostuksesta. Kokemuksen merkitystä korostaa se, että seitsemästä haastateltavasta nuoresta vain kaksi puhui työntekijöistä. Muut puhuivat työistä, kavereista tai jopa ystäväistä ja tarkoittivat tällöin ET-Porin työntekijöitä.

Vaikka nuorilla oli ollut työpajalle tulon syyt moninaisia, yhdisti heitä työpajajakson jälkeen *työpajan porukkaan kuuluminen*, joka merkitsi heille ryhmään kuulumista. Ryhmään kuuluminen tarkoitti sitä, että toisista oltiin kiinnostuneita ja työkavereista välitettiin. Eräs nuorista kiteyttää asian merkityksen kuvaavasti:

”Ja samallai perhe kuuluu siihe kaikkeen... ku taas työkaverit on... kuuluu vaan osaan sun elämää. Mut et ees se, et he kuuluu ees siihe pieneen osaan ni se o myöski tärkeetä. Ja nähny sen, että, et oikeesti niinko työpajallakin voi olla ihmisiä, ketkä välittää.” N20

Välittämistä ei pidetty itsestään selvänä ja vielä työpajajakson jälkeenkin koettiin yhteenkuuluvuutta työpajan kanssa. Työpaja ei ollut nuorelle kasvoton viranomaisyhteys, vaan se kuvasti nuorelle paikka, jossa oli turvallista olla. Turvallisen olon loivat *osana porukkaa oleminen, paikan ilmapiiri ja yhteys johonkin*. Tämä turvallisuuden tunne jatkui työpajalla olon jälkeen.

Nuoret kokivat tullessaan osallisiksi ja osallistuvansa yhteiskuntaan ja elämäänsä saadesaan itse päättää asioista ja *olla oman elämänsä herraina*. Työpajalla olon jälkeen he kokivat olleensa aktiivisesti itse toimijoina, siinä millaiseksi elämä työpajalla ja sen

jälkeen muodostui. Nuoret toivat esiin myös oman toimintansa negatiivisen vaikutuksen osallisuuden saavuttamiseksi, kuten yksi nuorista toteaa:

”Ei se oikeastaan sitten sillä lailla mitään, kyllä siellä vaihtoehtoja aina oli, mitä tehdä, mutta ei se silloin sitten iskenyt oikeen.” M22

Joku nuorista kuvaa sitä, että hän ei ollut kiinnostunut tekemään asioita, joita työpajalla tarjottiin nuorelle. Hän ymmärsi itse estäneensä oman osallisuutensa syntymisen. Tuloksista ilmeni kuitenkin nuoren tyytyväisyys omaan elämäänsä. Muutoksen halu ja tarve oli lähtöisin enemmänkin viranomaisista kuin nuoresta itsestään. Nuori totesi tietävänsä, että muutos olisi hyvästä, mutta hänen motivaationsa ei vaikuttanut riittävältä muutoksen toteuttamiseen.

5.3.2 Elämän sujuminen työpajan ja ET-Porin jälkeen

Osalla nuorista elämä sujui samaan tapaan eli ilman sosiaalisia suhteita, työtä, koulutusta ja sanottavaa elämänrytmiä ennen työpajan ja ET-Porin toimintoihin osallistumista kuin sen jälkeenkin. Heille pajan ja ET-Porin **toiminta** oli **merkityksetöntä**, mikä ilmeni nuorten kokemuksista *”pakkopullana”* ja *”parempana paikkana istuskella kuin koti”*. Näille nuorille kokemus vaikutti olleen neutraali ja välttämätön paha, kuten nuori toteaa:

”Soli vähä niinko mu oma vika, et mää oli ehkä vähä liia huonosti tääl, et sen takii se ei ehkä kannattanu.

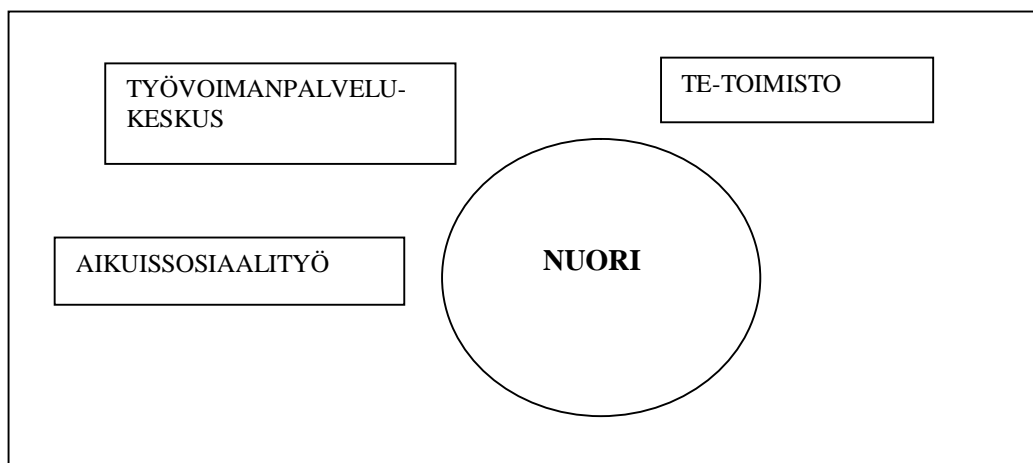
Toisaalta he kuitenkin olivat käyneet työpajalla ja ET-Porissa niiden toiminnoissa mukana ollessaan sekä sopeutuneet mielestään näiden toimintaan. Voidaankin pohtia olisiko tarvittu vahvempia turvaverkkoja näiden nuorten osalta? Puolella nuorista työpajan ja ET-Porin jälkeinen elämä avautui eri tavalla kuin aikaisemmin. Työpajan ja ET-Porin vaikutus niiden jälkeisessä elämässä ilmeni osin hyvin konkreettisesti nuorten kokemuksista, kuten päivärytmin saamisesta. Parhaiten nuorten ajatuksia toimintaan osallistumisen jälkeen kokoaa yhden nuoren lausahdus muistellessaan työpajalla vietettyä aikaa:

” ...se o varmaa se justii, et sielt sai nii hyvät nää niinko eväät tähä hommaa et... Nykyää koulus, koulus menee iha hyvi ja... mä oo muutaman keran pajalla käynykki ja. Tälläi näi ja siel ain kysytää, että millai sujuu ja kaikki tälläi näi. Ni se... se... sanotaa tälläi et siel kohdeltii mua paremmi ku mua kohdeltii ikin koton. Ni, sei ollu... ni... aika hyvi se niinku summaa sillai se homma. Et mikä siin oli niinku se suurin homma. Ja sit se just, ku se, niin kauheesti ne koitti niinku tukee justiin sitä, et niinku pääsis eteenpäi. Et ei niinku, ei lankeis vanhoille tavoillensa takasi. M25

Voikin todeta, että nuorille tärkeintä oli läsnä olevat ihmiset ja aito kiinnostus heitä kohtaa, sillä niiden voimalla neljä nuorista totesi olevansa pajan ja ET-Porin jälkeisessä elämässä kiinni.

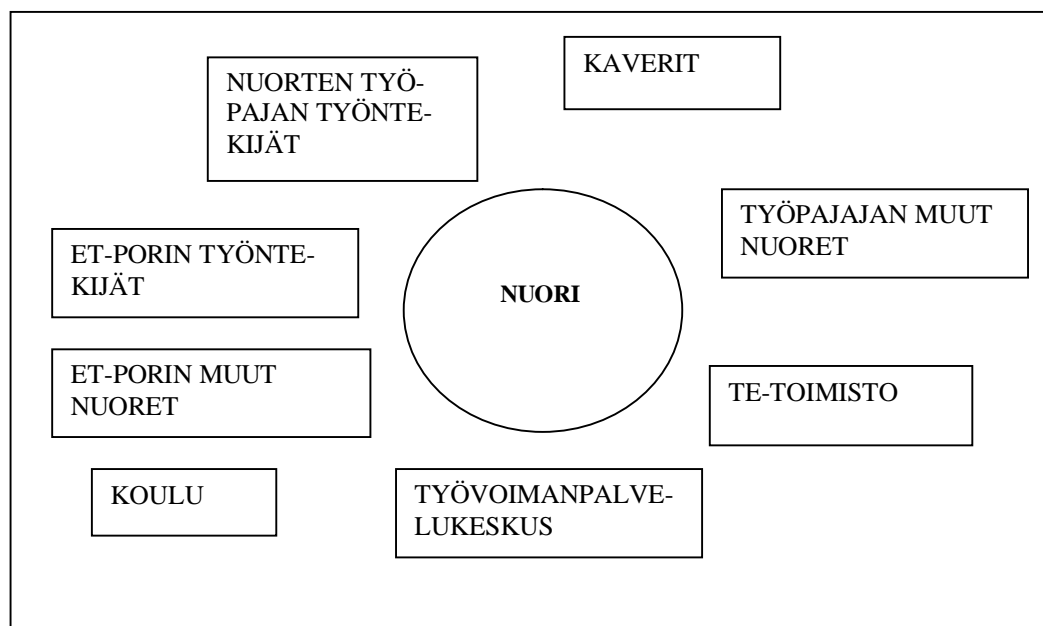
5.4 Nuorten elämisenpiirit

Ennen nuorten työpajaa ja ET-Poria (Kuvio 1.) nuorten elämisenpiirit koostuivat pääosin viranomaisista. Tästä huolimatta nuoret kokevat viranomaiset painostaviksi, pakolliseksi pahaksi, leivän turvaajiksi tai välttämättömyydeksi oman hyvinvointinsa kannalta. Viranomaiset ovat nuorille kasvottomia ihmisiä ja näin lisäävät nuorten ulkopuolisuuden kokemusta. Mielenkiintoista on, että nuoret eivät puhuneet perheistään tai muista läheisistään, vaan elämisenpiiri näytti ennen työpajaa ja ET-Poria koostuvan lähinnä formaaleista piireistä eli viranomaisista.

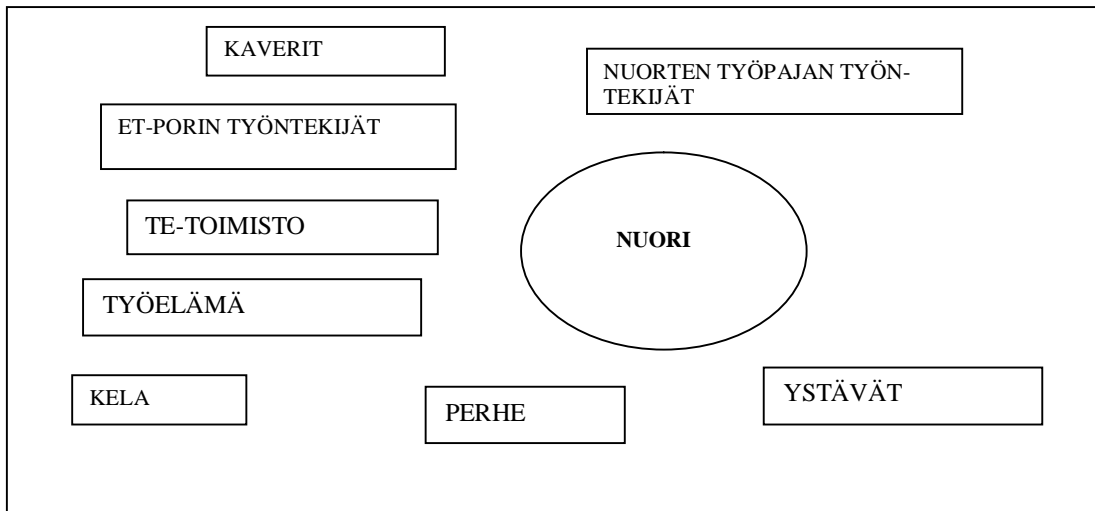
Kuvio 1. Nuorten elämisenpiirit ennen työpajaa ja ET-Poria.

Työpajalla ja ET-Porissa oloaikana (Kuvio 2.) nuoren elämisenpiiri laajenee ja mukaan tulevat kaverit, työpajan nuoret ja työntekijät, ET-Porin nuoret ja työntekijät sekä koulu. Huomioitavaa on aikuissosiaalityön putoavan pois nuorten elämisenpiiristä, sillä mahdollisesti osalla nuorista asiakkuus aikuissosiaalityöhön säilyi, mutta työpajalla ja ET-Porissa oloaikana he kokivat sen olevan heidän elämisenpiiriensä ulkopuolella. Tällöin nuorten elämänpiiriin saattoi liittyä mukaan jokin muu toimia niin formaalilta sektorilta kuin informaaliltakin.

Kuvio 2. Nuorten elämisenpiirit työpajan ja ET-Porin aikana.

Työpajan ja ET-Porin toimintaan osallistumisen jälkeen (Kuvio 3.) nuorten elämisenpiiriin liittyvät perhe, ystävät, Kansaneläkelaitos (KELA) sekä työmarkkinat. Työvoimainpalvelukeskus putoaa pois nuorten elämisenpiiristä, mihin mahdollisesti vaikuttaa nuoren elämisenpiirin laajentuminen työmarkkinoille. Nuorten ollessa työpajan ja ET-Porin toiminnassa mukana heidän elämänpiirinsä laajenee informaaleihin tekijöihin, joita tässä kohdin edustavat nuorten ystävät. Formaali elämisenpiirit ovat kuitenkin edelleen hyvin vahvasti edustettuina nuorten elämässä.

Kuvio 3. Nuorten elämisenpiirit työpajan ja ET-Porin jälkeen.

5. 5 Näkymä nuorten voimaantumiseen

Nuorten elämässä näkymä tulevaisuuteen oli heikko ennen työpajaa ja ET-Poria. Nuorille tämä tarkoitti näköalattomuutta ja jopa perheyhteyden heikkoutta. Nuorilla ei ollut voimia nähdä elämässään olevia mahdollisuuksia ja omia voimavaroja. Tämä näyttäytyi elämän sisällöttömyytenä ja tarkoituksenmukaisuudettomana. Työpajan ja ET-Porin toiminnoissa ollessaan valtaosalla nuorista elämä alkoi vähitellen muuttua. Nuorten työpajalla olo antoi heille keinoja ja voimia löytää omia vahvuuksiaan ja hyväksyä epäonnistumiset. Nämä heijastuivat sosiaalisen tuen, arjen säännöllisyyden ja järjestyksen kautta. Toisaalta joku koki, ettei hän oikeastaan ole ollut kovinkaan kiinnostunut ja motivoitunut työpajan ja ET-Porin toimintoja kohtaan. Kokemuksista välittyi enemmänkin hänen oma rauhan ja itsekseen olon tarve. Nuori osoittaa toimivansa enemmän muiden mieliksi, jotta saa sitten olla rauhassa, eikä taloudellisia tukia jäädytetä viranomaisten toimesta.

ET-Porin ja työpajalla olon jälkeen nuoret kokivat voimaantuneensa oman osallisuutensa suhteen. Nuorten voimaantuminen ilmeni heidän oman toimintansa muutoksina ja osallisuuden tavoitteluna. Osallisuutta lähdettiin tavoittelemaan koulutuksen, työn, ihmissuhteiden ja oman elämän haltuunottamisena. Puolet nuorista oli tiedostanut oman elämänsä tuhoisuuden ja sen samanlaisena jatkumisen riskit. Oman haavoittuvuuden tajuaminen on vaikuttanut nuoriin motivoivasti. Nuoret ovat motivoituneet elämänsuun-

nan muuttamiseen ja ottaneet annetun avun vastaan. He ovat myös tiedostaneet sen merkityksen, joka samalla tavalla jatkamisella olisi ollut.

5.6 Nuorten odotukset ja ennakkoluulot Työpajan ja ET-Porin toiminnasta

Nuorten odotukset jakautuvat kolmeen osaan. Nuorten työpaja on näissä jaoissa voimakkaammin edustettuna kuin ET-Pori. Nuorten odotukset jakautuvat **positiivisiin, neutraaleihin** ja **negatiivisiin asenteisiin**. Odotus kuvastaa tässä nuoren elämää ennen työpajan ja ET-Porin toimintaan osallistumista.

Positiiviset asenteet koostuvat omasta aloitteesta lähtevästä toiminnasta, tiedosta, avun saannin odotuksesta, kavereista, helpotuksesta, tekemisen odotuksesta ja vaihtoehtona jollekin muulle olemisesta. Nuori tavallaan koki, että he ovat menossa paikkaan, jossa saa olla juuri sellainen kuin on. Nuorten odotuksiin saattoi vaikuttaa myös heidän saamansa tieto työpajasta tai esimerkiksi se, mikä heidän elämässään olisi ollut vaihtoehtona työpajalle. Vaihtoehtona tekemättömyydelle työpaja oli nuorelle tärkeä asia ja sinne päästiin, eikä jouduttu. Kolme haastatelluista nuorista asettui positiivisten asenteiden kategoriaan.

Negatiiviset asenteet koostuvat nuorten epäluuloista, pakosta ja siitä, että heillä ei ole tietoa työpajan toiminnasta. Negatiiviset asenteet ilmenivät nuorten puheissa ulkopuolisen tahon painostuksena, epäluuloina toimintaa kohtaan, ja osallistumisen pakkona. Näihin vaikutti nuorten kokemus, siitä, että he eivät itse saa päättää työpajalle tulemisesta, vaan viranomaisten aiheuttamasta pakosta. Nuorista kaksi kuului tähän ryhmään. Etsiväntyön kohdalla nuoret toivat negatiivisen asenteen esiin ulkopuolisen tahon painostuksen tai yhteiskunnan hylkiönä kokemisen kautta.

Neutraalit asenteet rakentuvat nuorten kokeilevasta asenteesta ja ajatuksesta, että otetaan elämässä vastaan se mikä eteen tulee. Näitä ilmensivät nuorten toteamukset, että työpajalle meno ”*oli ihan hyvä juttu*” tai, ”*että ei siitä varmaan haittaakaan ole*”, siitä pajalle menosta.

Nuorten työpajalla ja ET-Porissa oloa nuoret kuvaavat positiivisuuden kautta, vaikka ennen toimintaa osallistumista ajatukset olisivat olleet negatiivisia. Suurin syy nuorten positiiviseen kokemukseen oli heidän saamansa tuki ja sen tärkeys heille. Positiivisuuden vaikutti myös työpajalla ja ET-Porissa vallinnut yhteisöllisyyden tunne. Nuoren saama tuki vaihteli aikuisen läsnäolosta, nuoren kuuntelemisesta, asunnon hankintaneuvoihin ja nuoren hyväksymisestä ihmisenä. Alun positiivisten odotusajatusten jälkeen nuorten kokemukset muuttuivat negatiivisiksi, jos he eivät kokeneet työtehtävien laatua ja määrää sopiviksi. Eniten negatiivisuuden tunnetta nuorille aiheutti kokemus toimitomana olost, sillä tämän he sanoivat masentaneen sekä vieneen motivaatiota työpajalla oloon. Jotkut nuoret kokivat jatkuvan valvonnan puutteen huonona ja pohtivat työntekijöiden mahdollisuuksia arvioida heidän toimintaansa.

Tutkimuksesta ilmeni myös, että työpajalle tulo oli tavallaan viranomaisten sanelemaa, joten nuoren negatiivinen odotus ajatus jatkui negatiivisena kokemuksena myös pajalla olon aikana. Tähän nuori piti syynä sitä, että paikalla ei ollut hänelle mitään häntä kiinnostavaa tarjottavaa. Nuoren kokemukseen vaikutti näin ollen pajalle tulon pakko ja oman motivaation puute.

Neutraalit odotukset työpajaa ja ET-Poria kohtaan omanneet nuoret eivät toiminnoissa mukana ollessaan juuri ajatuksiaan muuttaneet. Heillä elämä oli palannut melko samoille urille työpajan ja ET-Porissa olon jälkeen tai pajajakson keskeydyttyä. Syyt nuorella näihin seikkoihin saattoivat olla monet. Todennäköisesti nuoret eivät olleet tarpeeksi motivoituneita oman osallisuutensa ja elämänhallintansa korjaamiseen. Negatiiviset ja neutraalit asenteet omanneet nuoret eivät juuri eronneet toisistaan. Suurin heitä erottava tekijä oli nuorten alkuasenteet.

Positiivisen odotuksen ja kokemuksen omanneet nuoret olivat työpajalla ja ET-Porissa olon jälkeen löytäneet elämälleen suunnan ja kokivat pajalla ja ET-Porissa olon hyvin merkittäväksi asiaksi elämässään. Suurin osa heistä olisi valmiita palaamaan takaisin pajalle ja ET-Poriin. Eräät nuorista kuvasi toimintojen tärkeyttä seuraavasti:

” ...et kun tosiaan on niitä vähemmän onnekkaita, jotka ei oo ikinä kuulutkaan, mutta jotka myöski tarttis sitä...” N 20b

”Sit ois voinu ol et ois tullu aika pitkälti ois voinu käydä semmonen, et ois voinu tulla aika riippuvaiseksi siitä, et...mun mielest se on nii toimiva konsepti, et mä en menis kyllä sitä muuttaa mitenkää. Sitä niinku sitä yhteistoimintaa, ja semmost mitä siin oli se, et ku... ne pyöri siin niinku toistes ympärillä periaattees koko ajan ni... kyl se oli semmone, mitä sillai vähä niinku haikei mieli muistelee et...” M25

Yllättäen nuorten sanoma sisältää kollektiivisen murheen muista vastaavassa tilanteessa olevista nuorista. Tässä ilmenee nuorten kokema yhteisöllisyys ja välittämisen tunne, joka nuorista työpajalla ja ET-Porissa oli tärkeää.

5.7 Millaisena elämä nuorille näyttäytyy?

Ennen työpajaa ja ET-Poria nuoret kokevat vain **kelluvansa** elämässä. Tämä kellunnan tunne syntyy nuorille työttömyydestä, vain olemisesta, elämänsisällöttömyydestä ja sosiaalisten suhteiden vähyydestä. Toisaalta elämä oli myös synkkää ja siihen liittyi masennusta, pettymyksiä, sitoutumattomuutta sekä tulevaisuuden puuttuminen. Työpajalla ja ET-Porissa ollessaan osa nuorista alkoi nähdä elämänsä **etenevän**. Nuoret näkivät elämän etenemisen mahdollisuuden, kun uskalsivat antaa itselleen aikaa ja hellittää vaatimuksiaan itseään kohtaan. Tavoitteiden saavuttamisen mahdollisuus, vaikka päämäärä välillä katosikin, antoi nuorille toivoa ja varmuutta. Työpajan ja ET-Porin jälkeinen elämä näyttäytyy osaltaan **ankkuroituna**, koska elämä ei näyttäydy nuorelle enää negatiivisena ja tulevaisuudettomana. Osalla nuorista oli selkeä suunnitelma ja päämäärä, jota kohti he tavoittelevat. Toisaalta osalla nuorista elämä jatkoi kellumista. Nuoret eivät näe elämää kellumisesta huolimatta välttämättä huonona, vaan ovat tyytyväisiä kun heidän annetaan olla, eikä esitetä vaatimuksia muutoksen suhteen.

6. TULOSTEN YHTEENVETO

Tärkeimpiä huomioita tuloksissa oli työpajan ja ET-Porin vaikutus nuorten elämisen sujumiseen ja osallisuuden kokemukseen, eli nuoret kokivat subjektiivisesti työpajalla ja ET-Porilla olevan vaikutusta heidän toimintaansa, elämönhallintaan sekä osallisuuteen. Nuorista pysyvän muutoksen elämäänsä koki saaneensa osa haastatelluista (n=7). Muiden nuorten osalta muutosta tapahtui, vaikka sen tulokset saattoivat jäädä hetkelliseksi.

Nuorten johonkin kuulumisen tunne oli heille väylä osallisuuden kokemiseen. Tämä kuulumisen tunne koostui kavereista, pajan ja ET-Porin työntekijöistä sekä nuorten omasta toiminnasta. Mielenkiintoisena ja nuorten elämänpiirejä avaavana näyttäytyivät tulokset nuorten elämänpiireistä kategorisoidun pelkistykseen kautta. Nuorten elämisenpiirit vaikuttivat koostuvan pitkälti formaaleista toimijoista.

Nuorten omat ennakoasenteet työpajasta ja ET-Porista vaikuttivat heidän kokemukseensa toiminnoissa mukanaolosta ja niiden vaikutuksista heidän elämönhallintaansa. Positiivisella asenteella toiminnoissa mukana ollut nuori oli selkeästi hyötynyt Työpajalla ja ET-Porissa mukanaolosta negatiivisesti ja neutraalisti suhtautuvaa nuorta paremmin. Yllättävää oli positiivisesti suhtautuvien nuorten huoli muista nuorista ja toive, että nämäkin nuoret saisivat mahdollisuuden päästä pajalle ja ET-Poriin. Työpajan ja ET-Porin läpi elämä näyttäytyivät nuorelle kellumisena, etenevänä tai ankkuroitumisena riippuen nuoren omasta näkökulmasta.

7 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Lähdin hakemaan aineistosta nuorten kokemuksia osallisuudesta Porin kaupungin Nuorten työpajan ja ET-Porin yhteydessä sekä niiden vaikutuksesta nuorten elämisensujumiin. Aineistosta ilmeni, että nuoret ovat luoneet mielessään työpajasta ja ET-Porista yhdessä toimivan kokonaisuuden, joka osallisti heitä elämän eri alueilla. Tästä syystä esitän tulokset ET-Porin ja työpajan toiminnan suurimmaksi osaksi toistensa kanssa yhdessä.

Osallisuus, osallistuminen ja yhteiskunnallinen kiinnittyminen edellyttävät yhteiskunnallisen identiteetin ja subjektiuden kehittymistä. Nuorilla identiteetin rakentuminen on kuitenkin vasta alkuvaiheessa. Toisaalta heillä on hyvin vahva osallisuus nuorisokulttuuriin ja sen alaryhmiin. Freire (1990) esittääkin, että ihminen integroituu yhteiskuntaan subjektina ja mukautuu objektina. Yksilö luo henkilökohtaisen suhteen siihen yhteiskuntaan, jonka jäsen hän on, sekä niihin instituutioihin, jotka ovat hänen yhteiskunnallisen osallisuutensa ja osallistumisensa, integroitumisensa ja elämönhallintansa kannalta merkityksellisiä. Yhteiskunnallisen osallisuuden voidaan ajatella sisältävän myös hyvinvoinnin ilmentymän. Yksilön pyrkimyksenähän on muovata elämäänsä siten, että hyvinvointi toteutuisi siinä parhaiten. Tämä osaltaan edellyttää yksilön sopeutumista vallitseviin olosuhteisiin sekä toisaalta pyrkimystä muovata ympäristöään tarkoituksiin sopivaksi. (Räsänen 1992, 51.) Ne nuoret, jotka kokivat toimintoihin osallistumisen pakkona ja ”*kokeillaan nyt*” asenteella ei todennäköisesti ollut yhteiskunnallisen identiteetin ja subjektiuden kehittyminen päättynyt, koska nuoret eivät pyrkineet oman hyvinvointinsa toteuttamiseen. Toisin sanoen kun yksilö on kiinnostunut omasta hyvinvoinnistaan, voidaan hänen ajatella Freiren (1990) mukaan olevan osallinen yhteiskunnasta ja sen reunaehdoista.

Työpaja ja ET-Pori eivät olleet nuorille vain kasvoton viranomaisyhteys, sillä nuorilla oli työpajalla ja ET-Porissa ollessaan lupa epäonnistua, kertoa pahasta olostaan, olla ilman, että tuomittiin. Nuorilla oli myös mahdollisuus saada apua sekä tukea välillä hyvinvoinnin konkreettisissa asioissa: esimerkiksi jääkaapin ollessa tyhjä ja rahan saamiseen kuluvan vielä päiviä tai viikkoja. Ennen työpajaa ja ET-Poria viranomaiset olivat näytettyneet osalle nuorista negatiivisena ja vaillinaisuutta osoittavina. Tämä vaikutti nuor-

ten käsitykseen avunsaamisesta ja hänen tärkeydestään yksilönä. Pajan ja ET-Porin aikana nuoret alkoivat nähdä työntekijöillä muitakin rooleja kuin viranomaisen. Tähän saattoi vaikuttaa nuorten kokemus aidosta välittämisestä ja läsnäolosta. Tämän nuoret kokivat omaa toimintaansa eniten voimaannuttavana tekijänä. Kuten tutkijat (ks. Karjalainen & Blomgren 2004; Korte 2010; Rostila 2001b.) esittävät tuen mahdollistavan voimaantumisen, jonka nuoret tutkimukseni tulosten mukaan kokivat subjektiivisesti suhteessa saamaansa tukeen. Tutkimuksen tuloksista onkin huomattavissa postmoderniyhteiskunnan kiireinen ja suorituskeskeinen luonne. Nuoret kaipaavat ja tarvitsevat aikuisen läsnäoloa ja tukea, mitä he näyttäisivät tulevan hakemaan Porin kaupungin Nuorten työpajalta ja ET-Porista. Viranomaiset, työpajat, etsivän nuorisotyön tekijät ja muut eri organisaatioiden toimijat paikkaavat perheen ja lähiverkostojen tehtävää nuoren elämässä.

Kuten jotkut tutkijat (Autio, Eräranta & Myllyniemi 2008; Hiilamo et al. 2010; Hjelt & Wallenius 2004) esittävät, ovat nuorten elämänpiirit haurastuneet, ja tämän voimainakin todeta tutkimieni nuorten kohdalla pitävän osittain paikkansa. Oli mielenkiintoista havaita, että nuorten elämänpiireissä viranomaiset olivat pääosassa, eikä perhe tai sukulaiset esiintyneet näissä elämänpiireissä yhtä näkyvästi. Toisaalta on melko ikävää, kuten tulokseni osoittavat jos nuorten tarvitsema informaalituki on heikoissa kantimissa ja viranomaiset ja instituutiot korvaavat perheeltä saatavan tuen puuttumista. Informaalisen tuen puuttuminen näkyy myös nuorten elämäntaitojen puutteina, sillä perinteisesti suomalaisessa yhteiskunnassa kodin kasvatuksellinen merkitys on ollut tärkeä. Elämäntaitojen hallinta kun on sarja taitoja, jotka me opimme kasvaessamme (ks. Keltikangas-Järvinen 1998). Karkeasti ajatellen on nähtävissä yhteys nuorten elämisenpiirien informaalien toimijoiden puuttumisen ja elämäntaitojen oppimisen välillä. Tässä yhteydessä voikin pohtia, että miten nuoret voivat oppia elämäntaitoja, jos he eivät saa niihin opastusta lapsuuden kodista?

Nuorten elämisenpiireissä oli kuitenkin havaittavissa muutosta ja kasvua työpajan ja ET-Porin toimintoihin osallistumisen aikana ja niiden jälkeen. Nuorten elämisenpiirit laajenivat osallisuuden lisääntyessä. Nuorten elämisenpiirien ollessa suppeita toivoisi aikuisten siihen puuttuvan. Mielenkiintoista onkin, että näihin ei ole välttämättä puuttunut vaan nuoret ovat olleet itse vastuussa omista sosiaalisista suhteistaan. Tässä on nähtävissä yhteys post-moderniin yhteiskunta käsitykseen, jossa yksilö on itse vastuussa

hyvinvoinnistaan. Mielenkiintoista tämä on siinä mielessä, että yhteiskunnassa pyritään hyvinvointivaltioregiimin kautta vaikuttamaan yksilön hyvinvointiin elämänpolitiikan, elämänhallinnan ja elämänlaadun mittaamisen kautta. Elämänhallinnan puute on yhteydessä nuorten elämänlaatuun, mikä ilmeni tutkimuksestani nuorten kokemuksena elämässä kellumisena. Kellumisella viitataan tässä elämän mielekkääksi tekevien elementtien puuttumista. Näillä elementeillä tarkoitan elämänlaatuun liittyvää mielekästä tekemistä, tulevaisuuden odotusta ja toimivia sosiaalisia suhteita.

Nuorten elämään sisältyneet päihteet, masennus, koulunkäyntivaikeudet, työttömyys ja rikollisuus voivat toimia nuorta osallistavana negatiivisessa mielessä. Osallisuuden tunne voi olla hyvinkin vahva rikollisesti käyttäytyvän tai päihteitä käyttävän kaveripiirin sisällä. Minna Suutari (2002) esittää tutkimuksessaan sosiaalisten verkostojen tärkeyden nuorelle, joka on syrjäytymisvaarassa. Suutarin tutkimuksesta ilmenee nuorten sosiaalisten suhteiden kaksijakoinen kamppailu positiivisen ja negatiivisen vaikutuksen välillä. Toisaalta kavereihin on tärkeätä kiinnittyä, mutta on mahdollista, että vääränlaisiin kaverisuhteisiin kiinnittyminen vetää nuorta enemmän kohti syrjäytymisvaaraa kuin sieltä pois. (Suutari 2002, 114–116.) Oman tutkimukseni tulokset saavat vahvistusta Suutarin (2002) tutkimuksen löydöksiä. Myös muissa tutkimuksissa on ilmennyt, että vääränlaiset kaverit ja kavereiden painostus esimerkiksi päihteiden käyttöön kiinnittää nuorta ulkopuolisuuteen yhteiskunnasta juuri kavereiden kautta. Alkoholi ja kaverit saattavat saada suuremman merkityksen nuoren elämässä kuin työ tai opiskelu (Ks. Huurtela 2007, 35; Vitikka 2008, 33.) Toisaalta kavereilla ja sosiaalisilla verkostoilla oli tulosten mukaan työpajan ja ET-porin nuoria osallistava vaikutus. Juuri toisten nuorten kautta nämä nuoret kokivat olevansa osa jotain ja kuuluvansa jonnekin. Tämä kahtalainen sosiaalisten suhteiden merkitys ilmenee myös Suutarin (2002) tutkimuksesta. Tutkimukseni tuloksista ilmeni kavereiden merkityksen ohella myös aikuisten eli työpajan ja ET-Porin henkilökunnan huomattava vaikutus nuorten osallisuuden kokemuksen syntyyn. Työntekijöiden tarjoama tuki ja läsnäolo tarjosivat nuorelle kiinnikkeen yhteiskunnalliseen osallisuuteen.

Puolella haastateltavista työpajalla olo rakensi ja korjasi nuorten itsetuntoa, mikä on sidoksissa yksilön elämänhallintaan. Onnistumisen kautta nuori voikin saada tunteen asioiden hallinnasta. Merkitykselliseksi tämä nousee mielestäni siksi, että voisimme vaikuttaa kodin puutteiden korjaamiseen esimerkiksi vahvistamalla ennaltaehkäisevää

työtä lasten ja nuorten parissa, jolloin nuorten elämänhallinnan ongelmat mahdollisesti vähenisivät. Työpajalla ja ET-Porissa ollessaan osa nuorista saikin otteen oman elämänsä hallinnasta. Tämän perusteella onkin mahdollista ajatella, että yksilön (elämän)hallinnan tunteeseen on mahdollista vaikuttaa varhaisaikuisuudessa, vaikka lapsuudesta ei välttämättä ole tietoa.

Nuorten omien toimien ja tekojen leimaavuus on ulkoapäin tuleva paine, joka voi ilmentää nuoren marginaalissa oloa. Eräs tutkimuksen nuorista toi tämän esiin ulkopuolisten häneen kohdistamista mielipiteistä työpajalla käymisen suhteen. Työpaja itsessään toimi näin ollen marginaalisuutta tuottavana tekijänä. Tässä ilmenee se, mitä muutkin haastatellut nuoret toivat esiin marginaaliasemansa suhteen. Nuoret kokivat ulkopuolisten pitävän heitä marginaaliasemassa negatiivisessa mielessä johtuen ulkopuolisten ihmisten ennakkoluuloista tai tietojen puutteesta työpajasta ja ET-Porista. Nuoret toivat toisaalta esiin oman marginaaliasemansa positiivisessa mielessä suhteessa niihin nuoriin, joilla ei ole ollut sellaista onnea kuin heillä, päästessään työpajalle ja ET-Porin toimintoihin mukaan. Tässä yhteydessä nuoret esittivätkin huolensa muista tai niistä ”toisista” nuorista. Näin ollen työpajalla ja ET-Porissa olleet nuoret pitivät itseään onnekkaina ja (uuden) mahdollisuuden saaneina, kuten Giddens (1994) myös elämänpoliittikkaa määritellesään kuvaa. Pajan toiminnassa mukana olemisen leimaavuus on tiedostettava, sillä leimaavuus saattaa näkyä nuorten motivaatiossa heidän ollessaan työpajalla. (Katso Nyysölä & Pajala 1999, 99–102.) Tämä asia on myös huomioitava etsivän nuorisotyön yhteydessä. Ilman nuorten omaa motivaatiota on nuoria vaikea auttaa, ja ohjata pois syrjäytymisen tieltä. Kuten Häggman (2007) ja Valtiontaloudentarkastusviraston raportti (2007) tuovat esiin, meillä ei ole varaa jättää nuoria huomioimatta, vaan pyrittävä vaikuttamaan nuorten yhteiskuntaan kiinnittymiseen ja osallisuuteen.

Nuorten elämän sujuminen työpajan ja ET-Porin jälkeen antaa kuvan heidän voimaantumisestaan näiden toimintojen yhteydessä. Merkitykselliseltä tämä vaikutti, koska osa nuorista sai positiivisen kokemuksen, jonka kautta heidän elämänhallinnantunteensa näyttivät vahvistuvan. Parhaimmillaan tämän kautta nuori löysi elämänkulun normaalinä väylänä pidetyn elämän suunnan ja lähti toteuttamaan sitä. Näin esimerkiksi erään haastateltavan kohdalla näytti tapahtuneen. Elämän haavoittuvuuden kokemuksen ja koulutuksen kautta saatujen positiivisten onnistumisen tunteiden voimalla nuoren elämä oli täysin erilainen kuin ennen työpajaa ja ET-Poriin tuloa. Tärkeänä voisikin pitää nuo-

ren halua auttaa muita joilla on samankaltainen tilanne kuin hänellä oli Työpajaa ja ET-Poria.

Siitä huolimatta, että nuoret olivat käyneet työpajan ja ET-Porin toiminnoissa, ei osa nuorista kokenut sopeutuneensa näiden toimintaan, vaikka erilaisia tuen muotoja oli tarjolla. Nämä nuoret olisivatkin saattaneet tarvita vahvempia ja erilaisia turvaverkkoja kuin mitä heille oli tarjota. Mielestäni tästä ilmenee nuorten tarve saada huomiota, tulla kuulluiksi ja saada tukea. Ehkä nämä juontavatkin juurensa juuri post-modernin yhteiskuntamme kiireeseen, jossa suorittaminen ja talouden mekanismit ovat nousseet keskiöön muiden huomioimisen sijaan. Ehkä aikuisilla ei ole aikaa antaa huomiota nuorille, jotka sitä kaipaisivat elämässä selviytyäkseen. Toisaalta on hyvin luonnollista, että kaikki eivät koe saavansa työpajasta ja ET-Porista samalla tavalla apua. Tämä ei tarkoita, ettei jokin muu interventio voisi heitä auttaa tai voimaannuttaa. Tässäkin on huomioitava jokaisen nuoren yksilölliset tarpeet ja persoonallisuuksien erot.

8 TULOSTEN YLEISTETTÄVYYS JA LUOTETTAVUUS

Tarkoitukseni ei ollut tuottaa yleistettävää tietoa, vaan pyrkiä ymmärtämään nuorten kokemuksia ja osallisuutta Porin kaupungin Nuorten työpajan ja ET-Porin kontekstissa. Yksittäisen tutkimuksen kohdalla on arvioitava tehdyn tutkimuksen luotettavuutta, koska kaikessa tutkimuksessa pyritään välttämään virheitä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 134).

Haastatteluaineiston luotettavuus riippuu nauhoitteiden ja litterointien laadusta. Materiaalin laatu kärsii, jos nauha on huono tai litterointi on epätarkkaa ja noudattaa eri sääntöjä sekä alussa, että lopussa. Haastattelun laatua parantaa se, että haastattelu litteroidaan niin nopeasti kuin mahdollista. Eduksi on myös, että haastattelun litteroi sama henkilö, joka on haastatellutkin, jotta haastattelutilanteessa ollut elekieli sekä käänteisten ilmausten käyttö saavat oikeat merkityksensä. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 184–185.) Nämä seikat eivät täysin täyty oman tutkimusaineistoni kohdalla, sillä kuulovammani vuoksi jouduin käyttämään osassa aineistoa ulkopuolista litteroitsijaa. Haastattelujen aikana kirjoitin muistiinpanoja tulostettuun haastattelurunkoon meneillään olevien kysymysten kohdalle eleistä, käänteisistä ilmaisuista ja muista tarpeellisiksi kokemistani asioista. Litterointivaiheissa kävin läpi haastattelumuistiinpanot ja merkitsin litterointeihin ylöskirjoittamani huomiot. Ulkopuolisen litteroitsijan tekemiin litterointeihin merkitsin nämä omat huomioni jälkikäteen äänitiedostoa kuuntelemalla ja lukemalla samalla litteroitua tekstiä sekä haastattelurunkoa merkintöjen osalta. Nauhoittamani haastattelu litteroitiin tekstimuotoon. Koska mielenkiintoni kohdistui puheen sisältöön, aineistoon ei ole koodattu tarkkoja merkintöjä tauoista ja päälle puhumisista.

Tutkimusten luotettavuutta voidaan arvioida reliabiliteetin ja validiteetin käsitteiden avulla. Kyseiset käsitteet tuovat esiin, että tutkimuksessa on tutkittu sitä, mitä on luvattakin ja tutkimustulosten saaminen on toistettavissa. Reliabiliteetin ja validiteetin käsitteet ovat tulleet yhteiskuntatieteisiin luonnontieteistä. Käsitteiden soveltuvuudesta on laadullisten tutkimusten arvioinnin yhteydessä kiistelty paljon. Tarkasteltaessa tutkimuksen luotettavuutta, palataan erilaisiin lähtökohtiin, joilla ihmistä ja hänen suhdettaan todellisuuteen voidaan hahmottaa. Luonnontieteissä pyritään objektiivisuuteen, vaikka ihmistieteissä on hyväksyttävä se tosiasia, että todellisuus muodostuu aina havaintoihin perustuvista tulkinnoista ja että ei ole olemassa yhtä objektiivista todellisuutta, jonka

kaikki hahmottaisivat samalla tavoin. Kriittisimpien tulkintojen mukaan todellisuuksia on niin monta, kuin on sen tulkitsijoitakin. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 134–136.)

Analyysiä tehtäessä on aineisto analysoitava systemaattisesti. Tehtävät luokittelut eivät saa olla sattumanvaraisia, muutoin analysointia ei voida sanoa luotettavaksi. Reliaabeliudella tarkoitetaan, että tutkittaessa samaa henkilöä saadaan kahdella tutkimuskerralla sama lopputulos. Toisaalta oletettaessa, että ihmiselle on ominaista ajan kuluessa tapahtuva muutoksen ollessa keskeisestä, on määritelmästä luovuttava. Reliaabeliutta voidaan arvioida myös siten, että päätyykö kaksi arvioitsijaa samaan lopputulokseen. Reliabiliteettia voidaan arvioida myös siten, että päädytäänkö kahdella rinnakkaisella tutkimusmenetelmällä samanlaiseen lopputulokseen. Toisaalta jos ajatellaan, että ihmisen käyttäytyminen vaihtelee eri tilanteissa, voidaan pitää epätodennäköisenä, että kahdella menetelmällä päädyttäisiin täsmälleen samoihin tuloksiin. (Hirsjärvi & Hurme 2009 184–185.) Tutkimuksen validiteetti tavoittelee tutkimuksen toistettavuutta vaikka tutkittavaa ilmiötä ei kyetä koskaan kuvaamaan raportissa täysin sellaisena kuin se tutkimustilanteessa tai tutkijalle ilmenee. Tutkimus ei voi koskaan tuottaa täydellistä ymmärrystä asioista. (Eskola & Suoranta 2000, 219–222.) Mielestäni aineisto on relevantti eli antaa sellaista tietoa kohteesta, joka on oleellisia tutkimuksessa esitettyjen kysymysten kannalta.

Tutkimukseni aineistoon on voinut vaikuttaa tuttuuteni haastateltaville nuorille. Tutuus voi toimia niin hyötynä kuin haittana aineiston keruuta ajatellen. Toisaalta Hirsjärvi ja Hurme (2009) tuovat esiin, että haastattelun onnistumiseksi on nuori saatava tutkimuksen ”puolelle” ja näkemään sen hyöty nuorelle itselleen. Nuorta haastateltaessa tutkijan tulee olla tilanteissa aidosti mukana ja nuoren sanomasta kiinnostunut. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 132–133.) Osaltaan nuorilla on tarve saada puhua ja tulla kuulluiksi, jota nuoret pääsivät tutkimuksen kautta toteuttamaan. ET-Porissa ja Porin kaupungin Nuorten työpajalla ollessani olin nuorten kanssa tekemisissä tasavertaisena, vaikka toiminkin työntekijän ominaisuudessa. Tutkimuksessani tuttuuteni nuorille voi toimia hyötynä, koska saatoin olla nuorelle tuttu kasvo. Toisaalta, vaikka olin palkattuna työntekijänä nuorten työpajalla, olin tekemässä haastatteluita yksilönä omaan päättötyöhöni. Uskoisin, että jos laatimallani haastattelurungolla joku muu henkilö haastattelisi nuoria, saadut tulokset muodostuisivat samankaltaisiksi kuin saamani tulokset. Haastattelussa en havainnut, että nuoret olisivat pyrkineet tuottamaan minulle mieleisiä vastauksia, vaan

kertoivat asioita hyvinkin suoraan, oman kokemuksensa kautta sekä yllättävän avoimesti kertoessaan aroista aiheista, kuten päihteiden käytöstä tai masennuksesta.

Haastattelijan ja haastateltavan ikäerolla on todettu olevan vaikutusta tutkimuksen tuloksiin. Joissakin tutkimuksissa samanikäisyydestä on ollut etua (esim. Huotari, 1999). Martti Grönfors (1982, 71) esittää, että nuoria koskevissa tutkimuksissa tutkijan iällä on merkitystä, mitä ei voi kuitenkaan tulkita niin, että nuoria koskevia tutkimuksia voisivat tehdä vain nuoret (ks. Alasuutari 1999, 146). Haastateltavien nuorten näkökulmasta olin iältäni lähes samaa ikäluokkaa heidän kanssaan. Samansuuntainen ikä saattoi näin olla hyödyksi haastatteluissa, sillä saman sukupolven edustajalle olisi ehkä ollut helpompi kertoa asioita. Toisaalta kertomista saattoi vaikeuttaa, jos haastateltava tunsi huonommuutta suhteessa toisiin nuoriin. Osaltaan haastatteluun vaikutti mahdollisesti nuoren persoona ja rohkeus. Tulosten kannalta olisikin ollut mielenkiintoista kuulla aineistonkeruun aikana ”kadonneiden” nuorten kokemuksista.

9 MAHDOLLISET JATKOTUTKIMUKSEN KOHTEET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET PORIN KAUPUNGIN NUORTEN TYÖPAJALLE JA ET-PORILLE

Tulosten perusteella esitänkin, että niitä nuoria, jotka eivät koe hyötyvänsä työpaja ja ET-Pori -toiminnasta pyrittäisiin motivoimaan entistä voimakkaammin toimintaan osallistumiseen, jolloin ”penkillä istuminen muualla kuin kotona” ei olisi nuoren ainoa tai voimakkain kokemus. Kuten Paju ja Vehviläinen (2001) esittivät, niin nuorille pitäisi tuoda asioiden hyöty entistä voimakkaammin esiin, jolloin nuoren on helpompi vastaanottaa hänelle kohdistettu tieto. Tämä on samansuuntainen ajatus kuin Rostilan (2001a) esittämä voimavarakeskeinen työskentelymuoto, jolla haetaan nuoren vahvuuksia ja pyritään niiden voimistamiseen.

Nuorten kokemuksista ilmeni työpajan ilmapiirin ja ryhmään kuulumisen tärkeys, mitkä osallistivat ja kiinnittivät nuoria työpajan toimintoihin sekä yhteiskuntaan. Työpajaan liitetyn ilmapiirin kokemuksen ja ryhmäytymisen merkitystä tutkimalla voitaisiin mahdollisesti saada lisää tietoa nuorten elämänhallintaan ja osallisuuden vaikuttavista sosiaalisista tekijöistä työpajatoiminnan yhteydessä. Näiden tietojen saamisella voisi olla vaikutusta toiminnan tulokselliseen kehittämiseen.

Tutkimuksestani ilmeni, että nuoret kaipaavat aikuisen (vanhemman, työpajan ja ET-Porin työntekijän tai jonkun muun turvallisen aikuisen) läsnäoloa, ymmärrystä ja tukea. Mielenkiintoista olisikin selvittää, että missä kohdin nuoret kokevat jääneensä näitä ilman ennen työpajalle ja ET-Poriin tuloa. Tällä saattaisi olla merkitystä jopa laajemmassa yhteiskunnallisessa kontekstissa. Ei Nuorten Akatemian teemapäivä 15.9.2010 – *Anna mulle aikaa* on nostanut nuorten aikuisen läsnäolon tarpeen näkyville.

LÄHTEET

Aapola, Sinikka & Ketokivi, Kaisa (2005) Aikuistumisen ehdot 2000-luvun yhteiskunnassa. Teoksessa: Polkuja ja poikkeamia – Aikuisuutta etsimässä. Sinikka & Ketokivi, Kaisa (toim.) Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 56. Tampere: Tampereen yliopistopaino. 7- 27.

Ahponen, Helena (2008) Vaikeavammaisen nuoren aikuistuminen. Sosiaali- ja terveys-
turvan tutkimuksia 94. Kelantutkimusosasto. Saatavilla
[http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/080508160728HJ/\\$File/tutkimuksia94_netti.pdf?OpenElement](http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/080508160728HJ/$File/tutkimuksia94_netti.pdf?OpenElement) Viitattu 10.10.2010.

Alasuutari, Pertti (1999) Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.

Allardt, Erik (1976). Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Porvoo: WSOY.

Allardt, Erik (1993) Sosiologia I. 5. painos. Juva: WSOY.

Autio, Minna & Eräranta, Kirsi & Myllyniemi, Sami (2008) Polarisoituva nuoruus?
(toim.) Helsinki: nuorisotutkimusverkosto.

Bäcklund, Pia Häkli, Jouni & Schulman, Harry (2002) Osallisuuden jäljillä. Teoksessa
Pia Bäcklund, Jouni Häkli & Harry Schulman (toim.) Osalliset ja osaajat. Kansalaiset
kaupunginsuunnittelussa. Gaudeamus: Helsinki, 7-8.

Davis, John M. & Hill, Malcolm (2006) Introduction. Teoksessa E. Kay M. Tisdall,
John M. Davis, Malcolm Hill & Alan Prout (toim.) Children, young people and social
inclusion: Participation for what? Bristol: The Policy Press, 1-15.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998) Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere:
Vastapaino.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha (2000) Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Freire, Paulo. 1990 (1979) Education for Critical Consciousness. Fourth impression. London: Sheed & Ward.

Giddens, Anthony (1994) Elämää jälkitraditionaalisessa yhteiskunnassa. Teoksessa Beck, Ulrich & Giddens, Anthony & Lash, Scott (toim.): Nykyajan jäljillä. Refleksiivinen modernisaatio. Suom. Leevi Lehto. Vastapaino: Tampere, 83–152.

Granfelt, Riitta (1998) Kertomuksia naisten kodittomuudesta. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Grönfors, Martti (1982) Kvalitatiiviset kenttätömenetelmät. Helsinki: WSOY.

Harvey, David. (2008) uusliberalismin lyhyt historia. Tampere: Vastapaino.

Helne, Tuula (2002a) Sisällä, reunalla, ulkona? Kohti relationaalista syrjäytymisen tarkastelua. Teoksessa Kirsi Juhila, Hannele Forsberg & Irene Roivainen (toim.) Marginaalit ja sosiaalityö. SoPhi: Jyväskylä, 20–43.

Helne, Tuula (2002b) Syrjäytymisen yhteiskunta. Stakes. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Julkaisuja 123. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino.

Hiilamo, Heikki & Kangas, Olli & Manderbacka, Kristiina & Mattila-Wiro, Päivi & Niemelä, Mikko & Vuorenkoski, Lauri (2010) Hyvinvoinnin turvaamisen rajat Näköaloja talouskriisiin ja hyvinvointivaltion kehitykseen Suomessa. Kelan tutkimusosasto. Saatavilla:
http://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/17612/Hyvinvoinnin_turvaamisen_rajat.pdf?sequence=1 Viitattu 7.11.2010.

Hirsijärvi, Sirkka & Hurme, Helena (2009) Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hjelt, Mari & Wallenius, Tapio (2004) Uhasta mahdollisuudeksi?– Väestön ikärakenteen muutokset ja sen seuraamukset Suomen elinkeino-, teknologia- ja innovaatiopolitiikalle. Gaia. Saatavilla: http://www.gaia.fi/files/64/Uhasta_mahdollisuudeksi.pdf Viitattu 7.11.2010.

Hoikkala, Tommi & Roos, J.P (2000) Onko 2000-luku elämänpolitiikan vuosituhat? Teoksessa Hoikkala Tommi & Roos J.P. (toim.): 2000-luvun elämä sosiologisia teorioita vuosituhannen vaihteesta. Helsinki: Gaudeamus. Helsinki, 21–23.

Hoikkala, Tommi & Roos, J.P. (1998) Esipuhe. Teoksessa J.P. Roos ja Tommi Hoikkala (toim.) Elämänpolitiikka. Helsinki: Gaudeamus, 7-19.

Huotari, Kari (1999) Positiivista elämää. Hiv-tartunnan saaneiden selviytyminen arjessa. Helsingin yliopisto, Sosiaalipolitiikan laitoksen tutkimuksia 2/1999.

Huurtela, Jaana (2007) Kolme polkua - kolme kertojaa. Nuorten puhetta kouluttautumisesta ja Sulubaa-hankkeesta. Jyväskylän yliopisto. Saatavilla: https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/10724/URN_NBN_fi_jyu-2007327.pdf?sequence=1 Viitattu 15.2.2010.

Häggman, Erik (2007) Polarisaatio muistio. 95000 nuorta koulutuksen ja työelämän ulkopuolella 2004. Pori: Länsi-Suomen lääninhallitus.

Jokinen, Kimmo & Saaristo, Kimmo (2006) Suomalainen yhteiskunta. 2. uudistettu painos. Helsinki: WSOY.

Julkunen, Raija (2006) Kuka vastaa? Hyvinvointivaltion rajat ja julkinen vastuu. Gummerus Kirjapaino Oy: Vaajakoski.

Kari, Matti & Kattelus, Mervi & Saari, Juho (2008) Sosiaalinen Eurooppa murroksessa. Euroopan unionin sosiaali- ja terveyspolitiikka. Eurooppatiedotus. No 191/2008.

Karisto, Antti (1998) Pirstoutuvan elämän politiikka. Teoksessa Roos, J.P. & Hoikkala, Tommi (toim.): Elämänpolitiikka. Helsinki: Gaudeamus. 54–75.

Karjalainen, Pekka & Blomgren, Sanna (2004) Oikorata vai mutkatie? Sosiaalista kuntoutusta ja työelämäpolkuja nuorille. Nuotta-projektin arvioinnin loppuraportti. Stakes. FinSoc arviointiraportteja.

Kaukonen, Ritva (2007) Tilastoista syrjäytyneitä nuoria on noin 14 000. Tieto&trendit-lehdessä 7/2007. Saatavilla: http://tilastokeskus.fi/artikkelit/2007/art_2007-11-07_002.html Viitattu 10.10.2009

Keltikangas-Järvinen, Liisa (1998) Hyvä itsetunto. Juva: WSOY.

Kerminen, Päivi. (2007) Sosiaaliset yritykset ja välityömarkkinat, puheenvuoro HOT-hankkeen päätösseminaarissa Helsingissä 22.11.2007. Saatavilla: <http://www.hothanke.fi/seminaarit/TM22.11.2007.ppt#256,3,VÄLITYÖMARKKINAT>. Viitattu 30.10.2010.

Kortteinen, Matti (1982) Lähiö. Tutkimus elämäntapojen muutoksesta. Helsinki: Otava.

Kvale, Steinar (1996) InterViews. An Introduction to Qualitative Research Interviewing. London: Sage.

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2.3.2001/189. Finlex. Valtion säädöstietopankki. <http://www.finlex.fi> Viitattu 14.1.2010.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. Finlex. Valtion säädöstietopankki. <http://www.finlex.fi> Viitattu 14.11.2010.

Layte, Richard & Maître, Bertrand & Whelan, Christopher T. (2010) Second European Quality of Life Survey. Living conditions, social exclusion and mental well-being. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. Saatavilla: http://www.esri.ie/UserFiles/publications/_/BKMNEXT165.pdf Viitattu 14.11.2010.

Mattila, Pertti (2010) Kouluihin kulunvalvontaa, kameroita ja nimikkopoliiseja. Satakunnan Kansa 20.1.2010, Uutiset, 8.

Nenonen, Elina (2010) Nuorten ”pudokkuuden ilmeneminen” kotimaisissa Pro gradu - tutkielmissa. Kandidaatintutkielma. Tampereen yliopisto: Porin yksikkö.

Nyyssölä, Kari & Pajala, Sasu (1999) Nuorten työura. Koulutuksesta työelämään siirtyminen ja huono-osaisuus. Helsinki: Gaudeamus.

Opetusministeriön tiedote etsivästä työparitoiminnasta 2009. Opetusministeriö. Saatavilla: http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2009/04/etsiva_tyoparitoiminta.html Viitattu 4.10.2009.

Opetus- ja Kulttuuriministeriö (2010) Vireillä olevat lainsäädäntöhankkeet: nuoriso. Saatavilla: http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/vireilla_nuoriso/?lang=fi Viitattu 7.11.2010.

Paju, Petri & Vehviläinen, Jukka (2001) Valtavirran tuolla puolen. Nuorten yhteiskuntaan kiinnittymisen kitkat 1990-luvulla. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Raunio, Kyösti (2004) Olennainen sosiaalityössä. Helsinki: Gaudeamus.

Raunio, Kyösti (2006) Syrjäytyminen. Sosiaalityötä kiinnostavia näkökulmia. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto. Vaajakoski: Gummerus Oy.

Raitakari, Suvi (2004) Nuoren elämänhallinta: toivottua arkea ohjeistamalla? Teoksessa Arja Jokinen, Laura Huttunen & Anna Kulmala (toim.) Puhua vastaan ja vaieta. Neuvottelu kulttuurisista marginaaleista. Helsinki: Gaudeamus, 56–73.

Roos J.P. (1998) Mitä on elämänpolitiikka? Teoksessa Roos, J.P. & Hoikkala, Tommi (toim.): Elämänpolitiikka. Gaudeamus. Helsinki, 20–33.

Rostila, Ilmari (2001a) Tavoitelähtöinen sosiaalityö. Voimavarakeskeisen ongelmanratkaisun perusteet. Jyväskylä: Kopijyvä.

Rostila, Ilmari (2001b) Sosiaalisen kuntoutuksen mekanismit. Monet-projektin realistinen arviointi. Stakes. FinSoc arviointiraportteja. 3/2001.

Räsänen, Juhani (1992) Mahdollisuudeksi avautuva koulu. Johdatus kommunikatiiviseen didaktiikkaan, tutoroituun oppimiseen ja viestintäjohtajuuteen. Kansalaiskasvatuksen Keskuksen julkaisuja 99. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Siponen, Anne (1999) ”Ei minulle voi käydä näin!” Acta Universitatis Tamperensis 707. Tampereen yliopisto. Tampere.

Sosiaali- ja terveysministeriö. (2006) Sosiaaliturvan suunta 2005-2006. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2006:1. Saatavilla:

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-4072.pdf. Viitattu. 27.8.2010.

Suikkanen, Asko & Linnakangas, Ritva & Martti, Sirpa & Karjalainen, Anne (2001) Siirtymien palkkatyö. Sitran raportteja 16. Helsinki: Hakapaino. Saatavilla:

<http://www.sitra.fi/Julkaisut/raportti16.pdf>. Viitattu 21.10.2010.

Suutari, Minna (2002) Nuorten sosiaaliset verkostot palkkatyön marginaalissa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Sosiaali- ja terveysministeriö (2003) Köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vastainen kansallinen toimintasuunnitelma vuosille 2003-2005. Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita 2003:23. Helsinki: Sosiaali- ja terveys ministeriö. Saatavilla:

<http://pre20090115.stm.fi/is1067674780175/passthru.pdf> Viitattu 8.11.2010.

Takala, Tuomas (1995) Johdanto. Mitä kasvatussociologia tutkii? Teoksessa Tuomas Takala (toim.) Kasvatussociologia. 4. uudistettu painos. WSOY: Juva, 9-29.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2009) Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Työllisyysyksikkö (2010.) Porin kaupunki. Saatavilla:
<http://www.pori.fi/tyollisyys/tyopaja.html> Viitattu 15.10.2010.

Valtiontalouden tarkastusvirasto (2007) Nuorten syrjäytymisen ehkäisy. Valtiontalouden tarkastusviraston toiminnantarkastuskertomus 146/2007. Saatavilla:
http://www.vtv.fi/files/113/1462007_Nuorten_syrjaytymisen_ehkaisy_NETTI.pdf Viitattu 8.11.2010.

Vitikka, Katja (2008) Marginaalissa elävien nuorten elämän politiikasta. Lapin yliopisto.

Vähätalo, Kari (1996) Pitkäaikaistyöttömät ja lamasta selviytyminen. Tutkimus pitkäaikaistyöttömien työmarkkina-aseman ja sosiaalisen huono-osaisuuden muotoutumisesta vuosina 1993-94. Työpoliittinen tutkimus Nro 132. Työministeriö. Helsinki.

Väyrynen, Sai (2006) Kuka kuuluu mukaan ja mitä arvostetaan? Esimerkki osallistavien ja ei-osallistavien käytänteiden suhteesta suomalaisessa ja eteläafrikkalaisessa koulussa. *Kasvatus* 4, 371–385. Saatavilla: <http://helios.uta.fi:2170/se/k/0022-927-x/37/4/kukakuul.pdf> Viitattu 22.1.2010.

LIITE 1 HAASTATTELURUNKO

Taustatiedot

- Ikä
- Sukupuoli
- Nuorten työpajakakson kesto ja pajatoimintaan osallistumisen syy?
- ET-Porissa olon kesto ja toimintaan osallistumisen syy?
- Olet ollut työttömänä, koulutuksessa tai muussa tilanteessa, minkä itse arvelet johtaneen tähän/näihin tilanteisiin?

Elämä ennen pajaa ja ET-Poria.

- Kuka ohjasi sinut Nuorten työpajalle ja ET-Poriin?
- Miltä sinusta tuntui Nuorten työpajalle ja ET-Poriin meneminen?
- Miten elämäsi mielestäsi sujui ennen Nuorten työpajaa ja ET-Poria?
 - Mitä teit?
 - Mitä elämäsi sisälsi?
 - Mitä elämässäsi tapahtui?
- Millaista elämäsi oli ennen Nuorten työpajaa ja ET-Poria?
- Mitä ja millaisia olivat Nuorten työpajalle ja ET-Poriin menon syyt?

Elämä pajalla ja ET-Porissa.

- Nuorten työpajalla ja ET-Porissa viihtyminen
 - Miten elämä sujui Nuorten työpajalla ja ET-Porissa?
 - Mitä Nuorten työpajalla ja ET-Porissa tapahtui?
 - Mitä teit Nuorten työpajalla ja ET-Porissa?
 - Mikä tekeminen oli mieluisinta?
- Millaista oli olla työpajalla työssä, harjoittelussa, kuntouttavassa työtoiminnassa?
 - Tärkeimmät syyt Nuorten työpajalla ja ET-Porissa käymiseen?
- Millaista tukea sait Nuorten työpajalta ja ET-Porista?
 - Tuen riittävyys?
 - Tuen sisältö: millaista tukea Nuorten työpaja ja ET-Pori antoivat?
 - Mitä muuta Nuorten työpaja ja ET-Pori tarjosivat?
 - Miten omat tavoitteesi toteutuivat Nuorten työpajalla ja ET-Porissa?
 - Mikä oli parasta työpaja- ja ET-toiminnassa?
 - Oliko työpajan tai ET-toiminnan yhteydessä toimintaa, josta et pitänyt?
- Kaverit nuorten työpajalla tai ET-Porissa?
 - Tutustuitko uusiin ihmisiin nuorten työpajalla? Entä ET-Porissa?
 - Saitko kavereita? Mitä kavereiden saaminen on sinulle merkinnyt?

Elämä nuorten työpajan ja ET-Porin jälkeen.

- Kannattiko Nuorten työpajalle ja ET-Poriin meneminen?
- Ovatko Nuorten työpaja ja ET-Pori auttaneet näkemään sinua tulevaisuuteen?
 - koulutuksen suhteen
 - työn suhteen
 - kodin suhteen
 - ystäväpiirin suhteen
 - oman elämänhallinnan suhteen
- Millaista elämäsi on nyt nuorten työpajan ja ET-Porin jälkeen?
- Palasitko työpajalle tai ET-Poriin? Miksi?
- Jälkikäteen ajateltuna, millaista tukea sait työpajalta ja ET-Porista?
 - Tuen riittävyys?
 - Mitä muuta työpaja ja ET-Pori tarjosi?
 - Tavoitteiden toteutuminen?
 - Mitä hyvää työpajalla ja ET-Porissa oli?
 - Mitä huonoa työpajalla ja ET-Porissa oli?
- Olisitko kaivannut jotain lisää? Mitä? (tämä menneen tarkasteluna nykyisyydestä käsin)
 - Mitä jäit eniten kaipaamaan?
- Nuorten työpajajakson kesto?
 - Ajan riittävyys?
 - Nuorten työpajajakson vaikutus elämääsi?
 - Miten kehittäisit toimintaa jos saisit siihen vaikuttaa?
- ET-Porissa olo aikasi?
 - Ajan riittävyys?
 - Kesto?
 - ET-Porissa olosi vaikutus elämääsi?
 - Miten kehittäisit toimintaa, jos saisit siihen vaikuttaa?
- Oletko saanut itse vaikuttaa oman elämäsi asioihin?
 - Päätöksenteko?
 - Onko sinua kuunneltu omaa elämääsi koskevissa asioissa?

LIITE 2 TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

Elina Nenonen
Tampereen yliopiston Porin yksikkö
elina.nenonen@uta.fi
040 724 2591

Porin kaupungin Nuorten työpaja
Esimies Janne Suomala
Itsenäisyydenkatu 38
28130 Pori

sekä

ET-Pori
Projektityöntekijä Johanna Hakkarainen
Itsenäisyydenkatu 38, 2 krs.
28130 Pori

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

Pyydän ystävällisesti lupaa kerätä tarvitsemaani teemahaastatteluna toteutettavaa tutkimusaineistoa pro gradu – työhöni Porin kaupungin nuorten työpajalla ja ET-Pori hankkeessa. Tutkimus kuuluu osaksi maisteriopintojani. Tutkimus toteutetaan Porissa Tampereen yliopiston Porin yksikössä, ja siitä työstetään pro gradu-tutkielma yhteiskuntatieteiden maisterin tutkintoa varten. Pro gradu työn ohjajana toimii sosiaalipolitiikan yliassistentti Ossi Eskelinen Tampereen yliopiston Porin yksikössä.

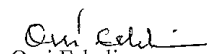
Tutkimuksen kohteena ovat nuorten kiinnittyminen palveluihin ja yhteiskuntaan sekä heidän kokemuksensa ja näkemyksensä palveluihin ja yhteiskuntaan kiinnittymisestä. Tutkimus toteutetaan tutkimuseettisiä periaatteita noudattaen.

Tutkimusta varten pyydän lupaa haastatella Porin kaupungin Nuorten työpajan ja ET-Porin nuoria. Haastattelut toteutetaan joulukuussa 2009 ja tammikuussa 2010. Tutkimukseen osallistuminen on nuorelle vapaaehtoista, ja jokaiselta tutkimukseen osallistuvalla nuorelta pyydetään kirjallinen suostumus haastattelun käytöstä tutkimustarkoitukseen. Tutkimusaineiston ja -prosessin raportointi suoritetaan pro gradu -työn muodossa. Aineiston raportoinnissa käytetään otteita nuorten haastatteluista nuoren tunnistettavuus ja henkilöllisyys suojaten. Kannan tutkijana vastuun sekä tutkimusaineiston keruuseen että sen raportointiin liittyvistä kysymyksistä.

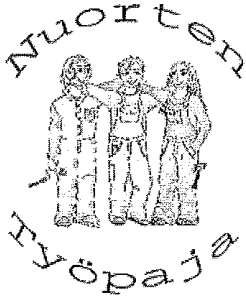
Ystävällisin terveisin,

Porissa 14.12.2009

Elina Nenonen

Ossi Eskelinen
pro gradu –työn ohjaaja
YTT, sosiaalipolitiikan yliassistentti

LIITE 3 TUTKIMUSLUVAT

Porin kaupungin Nuorten työpaja

TUTKIMUSLUPA

Tutkimuksen aihe: *Nuorten kiinnittyminen palveluihin ja yhteiskuntaan sekä heidän kokemuksensa ja näkemyksensä palveluihin ja yhteiskuntaan kiinnittymisestä.*

Oppilaitos: *Tampereen Yliopiston Porin yksikkö*

Kohderyhmä: *Porin kaupungin Nuorten työpajan ja ET-Porin nuoret*

Aikataulu: *Haastattelut toteutetaan joulukuussa 2009 ja tammikuussa 2010*

Tekijä: *Tampereen yliopiston opiskelija Elina Nenonen*

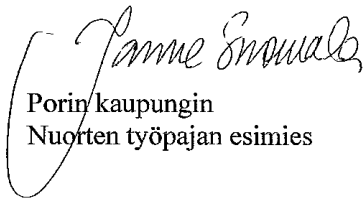
Ohjaaja: *Ossi Eskelinen Sosiaalipolitiikan yliassistentti*

Tutkimuslupa Myönnetään

~~Ei myönnetä~~

Miksi ei myönnetä: _____

Paikka ja päiväys: *Porissa 16.12.2009*

Porin kaupungin
Nuorten työpajan esimies

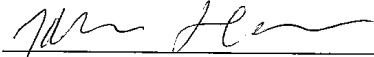
Valmis tutkimus pyydetään lähettämään allekirjoittaneelle

www.pori.fi/nuortentyopaja
etunimi.sukunimi@pori.fi

puh. 02-621 1296
faksi 02-621 1298

PORIN KAUPUNKI
Nuorten työpaja
Itsenäisyydenkatu 38
28130 PORI

TUTKIMUSLUPA

- Tutkimuksen aihe:** *Nuorten kiinnittyminen palveluihin ja yhteiskuntaan sekä heidän kokemuksensa ja näkemyksensä palveluihin ja yhteiskuntaan kiinnittymisestä.*
- Oppilaitos:** *Tampereen Yliopisto, Porin yksikkö*
- Kohderyhmä:** *Porin kaupungin Nuorten työpajan ja ET-Porin nuoret*
- Aikataulu:** *Haastattelut toteutetaan joulukuussa 2009 ja tammikuussa 2010*
- Tekijä:** *Elina Nenonen, opiskelija, Tampereen yliopisto*
- Ohjaaja:** *Ossi Eskelinen, sosiaalipolitiikan yliassistentti, Tampereen yliopisto*
- Tutkimuslupa:** *Elina Nenoselle myönnetään lupa tutkimuksen laatimiseen 14.12.2009 päivättyssä tutkimuslupahakemuksessa esitetyn sisällön.*
- ET-Porilla on oikeus käyttää tutkimuksen tuloksia osana omaa tiedotustaan, sekä apuna työnsä kehittämisessä. ET-Porilla on oikeus käyttää tutkimuksen tuloksia myös etsivää työtä valtakunnallisesti käsittelevissä yhteyksissä. Valmis tutkimus lähetetään allekirjoittaneelle.*
- Paikka ja päiväys:** *Porissa 16.12.2009*
- Allekirjoitus:**
Johanna Hakkarainen, ET-Pori

LIITE 4 LUPA HAASTATTELUMATERIAALIEN KÄYTTÄMISEEN

Suostumus tutkimushaastatteluun

Suostun tutkimushaastatteluun ja haastattelussa kertomieni tietojen käyttöön. Haastattelu tulee yhteiskuntatieteiden ylioppilas Elina Nenosen pro gradu -työtä varten, joka koskee nuorten kokemuksia ja näkemyksiä osallisuudesta ja yhteiskunnallisiin palveluihin kiinnittymisestä. Haastattelu nauhoitetaan. Korvaukseksi haastattelusta saan yhden (1) elokuvalipun.

Minulle on selvitetty tehtävän haastattelututkimuksen tarkoitus ja menetelmät. Tuloksia käsitellään siten, ettei niistä voi tunnistaa ketään yksittäistä haastatteluun osallistujaa. Käytettäessä haastattelusta saatuja suoria lainauksia häivytetään niistä haastateltavan tunnistettavuus. Haastatteluita ei luovuteta ulkopuolisille.

Olen saanut tiedoksi, että osaa haastatteluaineistosta Nenonen käyttää opintoihin kuuluvan kehittämistyön tekemiseen.

Paikka _____ Päiväys _____. ____20_____

Haastateltavan allekirjoitus

Elina Nenonen
Sosiaalipolitiikka
Tampereen yliopiston Porin yksikkö
elina.nenonen@uta.fi

Ohjaaja:
YTT Ossi Eskelinen
Sosiaalipolitiikan yliassistentti
Tampereen yliopiston Porin yksikkö
Puh. 050 430 4469
ossi.eskelinen@uta.fi